

Szlovénia-Magyarország-Horvátország Szomszédsági Program
2004-2006 keretében megvalósult INTERREG III/A

Az egyetemi innovációs transzfer potenciál elősegítése
a határmenti régiók KKV-i felé

slovenija
magyarország
hrvatska

Baranya Megyei Vállalkozói Központ

BEVEZETÉS A JOGI ISMERETEKBE

Baranya Megyei Vállalkozói Központ
Vállalkozásfejlesztési oktatási jegyzet
Pécs, 2007.

Tartalomjegyzék

I. Jogi alapismeretek

1. Jogrendszer fogalma és tagozódása
2. Jogág
3. Jogforrás
4. Jogszabály fogalma és szerkezeti elemei
5. Jogszabály érvényessége és hatályossága
6. Jogviszonytan

II. Polgári jogi alapismeretek

Kötelmi jog

1. A szerződés
2. A szerződés megkötése,
3. Az előszerződés
4. A szerződési akarat
5. A szerződés létrejötte
6. A szerződés alakja
7. Az okirat formái
8. Képviselet
9. A szerződés tárgya és tartalma
10. Diszpozitivitás
11. Kogencia
12. A szerződés érvénytelensége
13. A szerződés módosítása
14. A teljesítés és a beszámítás
15. A szerződésszegés
16. A szerződés megszűnésének egyes esetei. Az elévülés

III. Gazdasági jogi alapismeretek

III/I. A gazdasági társaságokról

1. A gazdasági társaságok közös szabályai
2. A gazdasági társaságok alapítása
3. Vagyoni hozzájárulás
4. Előtársaság
5. A gazdasági társaság legfőbb szerve
6. A gazdasági társaság vezető tisztségviselői
7. Cégvezető
8. Felügyelőbizottság
9. Könyvvizsgáló
10. Társasági határozatok bírósági felülvizsgálata
11. Hitelezővédelem
12. A gazdasági társaságok megszűnése
13. Egyes gazdasági társaságokra vonatkozó szabályok
  - Közkereseti társaság
  - Betéti társaság
  - Korlátolt felelősségű társaság
  - Részvénytársaság
  - Kooperációs társaság

III/II. Az egyéni vállalkozás

1. Általános szabályok
2. Működési szabályok
3. A vállalkozói tevékenység gyakorlásának megszűnése
4. Az egyéni cég

IV. Munkajogi alapismeretek

1. A jogok gyakorlásának és a kötelezettségek teljesítésének alapvető szabályai
2. Az egyenlő bánásmód követelménye
3. A jognyilatkozatok, az elévülés
4. A munkaviszony alanyai
5. A munkaviszony létesítése
6. A munkaszerződés módosítása
7. A munkaviszony megszűnése és megszüntetése

8. A munkavállaló kártérítési felelőssége
9. A munkáltató kártérítési felelőssége
10. A vezető állású munkavállalókra vonatkozó
eltérő rendelkezések
11. A munkaügyi jogvita

I. JOGI ALAPISMERETEK

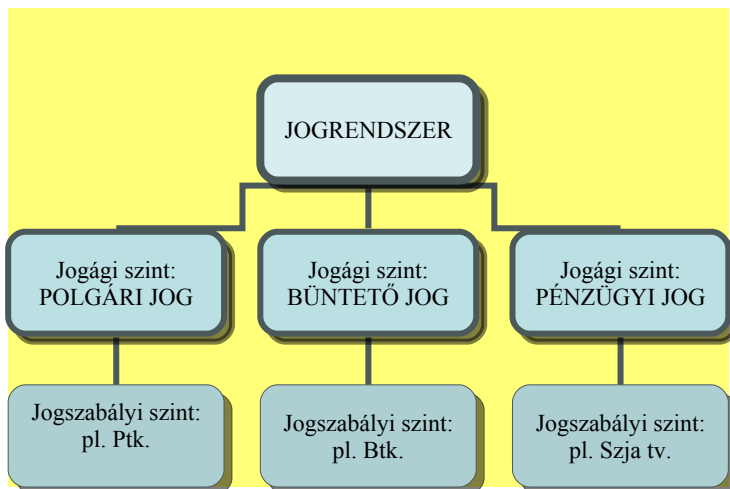
1. A jogrendszer fogalma és tagozódása

Adott állam hatályos jogszabályainak rendszerezett összessége alkotja a jogrendszert. Hazánk jogrendszere hagyományosan két nagy részre tagolódik, a közjogra és a magánjogra. A közjog szűkebb értelemben a közérdeket, míg tágabb értelemben az állami szervek létrehozásának módját, szervezeti felépítésüket, működésüket, valamint ezen szervek egymással és a lakossággal való viszonyát szabályozza (pl. közigazgatási jog, alkotmányjog).

A magánjog szabályozza a tulajdonosi szférát, illetve a jogalanyok személyi és vagyoni viszonyait (polgári jog, kereskedelmi jog).

2. A jogág

A jogág közvetítő szint a jogrendszer és a jogszabály között,

amely azonos, vagy hasonló társadalmi viszonyokat ugyanazon módszerrel rendező jogszabályokat tartalmazza.

3. A jogforrás

A **jogforrás** az a forma, amelyből a jogalanyok jogai és kötelezettségei megismerhetők. A jogforrás típusait különbözőképpen csoportosíthatjuk. Ezek közül a legfontosabb megkülönböztet anyagi (belső) jogforrást, illetve alaki (külső) jogforrást. Az anyagi jogforrás a jogszabályt megalkotó állami szervet jelöli (pl. az Országgyűlés, Kormány), míg az alaki jogforrás pedig azon jogszabályi formát, amelyben a kötelező jogi előírás megjelenik (pl. törvény, rendelet).

Fentiekén túl megkülönböztetünk írott és nem írott jogforrást, az írott jogforrás esetében a jogalkotó a követendő magatartást törvénykönyvekben, kódexekben rögzíti. A nem írott jogforrásnál pedig hiányzik ez a korábban említett rögzített forma, ilyen pl. a szokásjog.

A jogforrási hierarchia a jogforrások alá-fölérendeltségi viszonyát jelenti.

Jogforrási hierarchiának három alapelvét ismerjük. Ezek közül az első a „Lex superior derogat inferiori”, amely szerint az alacsonyabb szintű jogforrás nem lehet ellentétes a magasabb szinten álló jogforrással. Amennyiben az alacsonyabb szintű jogforrás ezen alapelvi követelménynek nem felel meg, úgy azt érvénytelennek, másnéven semmisnek kell tekinteni.

A második alapelv a „Lex posterior derogat priori”, azaz a később megalkotott jogszabály a korábban megalkotott jogszabály hatályát lerontja. Pl. a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. tv. alkalmazhatóságát az ugyanezen tárgykörben megalkotott 1997. évi CXLIV. tv. megszüntette.

A harmadik alapelv a „Lex specialis derogat generali”. Amennyiben két jogforrás ugyanazon jogforrási szinten áll, amelyek közül az egyik általánosan, míg a másik speciálisan szabályozza az adott társadalmi viszonyt, akkor a speciális jogszabályt kell alkalmazni.

A Magyar Köztársaság jogforrási hierarchija:

<u>Anyagi jogforrás</u>	<u>Alaki jogforrás</u>
Országgyűlés	Alkotmány, mint alaptörvény
Országgyűlés	Törvény
Népköztársaság Elnöki Tanácsa	Törvényerejű rendelet /1989-ig alkothattak ilyen jogszabályt, de a hatályban lévőket jelenleg is alkalmazni kell /
Kormány	Kormányrendelet
Miniszterelnök, miniszter	Miniszterelnöki-, ill. Miniszteri rendelet
Önkormányzat	Önkormányzati rendelet

4.A jogszabály fogalma és szerkezeti elemei

A jogszabály általános magatartási szabály, amelyet az állam alkot és érvényesítését az állam biztosítja.

Szűkebb értelemben jogszabály alatt azt a formát értjük, amely a norma valamennyi szerkezeti elemét magában foglalja, tágabb értelemben jogszabály alatt értjük valamennyi jogforrást, az Alkotmánytól egészen az Önkormányzati rendelethez. **A jogszabály szerkezete:** A jogszabálynak három szerkezeti eleme van:

- hipotézis
- diszpozíció
- jogkövetkezmény (szankció).

A hipotézis (feltétel) azon magatartást írja le, amelynek megvalósulása esetén a jogszabályt kell, vagy lehet alkalmazni.

A diszpozíció (rendelkezés) a hipotézisben megfogalmazott magatartás jogalkotó általi minősítése. Ebben a jogalkotó a magatartást tilthatja, megengedheti, vagy kötelezővé teheti.

A jogkövetkezmény a hipotézisben megfogalmazott magatartás tanúsításának következménye. A jogkövetkezmények három típusát különböztetjük meg.

Az első a negatív szankció, amely érheti a természetes személy életét, személyi szabadságát, illetve a jogalanyok vagyonát is. A pozitív szankció, amely a jogalanyok számára pl. jutalomként, kitüntetésként, előléptetésként jelentkezhet. A harmadik típus a joghatás beállta, azaz ha valaki a hipotézisben megfogalmazott magatartást tanúsította, az a jogalany az államtól jogvédelmet igényelhet.

5. A jogszabály érvényessége és hatályossága

A jogszabály érvényessége a norma kötelező erejét jelenti.

A jogi norma érvényességének négy együttes feltétele van, bármelyik hiánya a jogszabály semmisségéhez vezet.

Az érvényességi feltételek a következők:

1. A jogszabályt csak arra feljogosított állami szerv alkothatja. (Pl. törvényt csak az Országgyűlés),
2. A jogszabály megalkotására vonatkozó általános és speciális eljárási szabályokat be kell tartani. (Pl. törvényalkotás során az Országgyűlés Házaszabályát),
3. Illeszkedjék az adott jogszabály a jogforrási hierarchiába. (Pl. egy rendelet ne legyen ellentétes egy törvénnyel),
4. Megfelelő módon ki legyen hirdetve (Pl. Magyar Közlönyben).

A jogszabály érvényességétől el kell határolni a jogszabály hatályosság fogalmát. Csak érvényes jogszabály esetén vizsgálhatjuk a norma hatályát. A jogszabály hatálya a jogi norma alkalmazhatóságát, illetve végrehajthatóságát jelenti. A jogszabály hatályának 4 típusát különböztethetjük meg. A jogszabály időbeli hatálya azt mutatja meg, hogy mikor alkalmazható a jogszabály. Az időbeli hatály kezdete általában a kihirdetés napja. Előfordulhat azonban, hogy bonyolultabb jogszabály esetén az időbeli hatály kezdete a kihirdetést követő 30, 60, 90, vagy akár későbbi meghatározott napon történik.

A jogirodalom ismeri az *ex tunc*, azaz a visszamenő hatállyal

megalkotott jogszabályok problémáját is, ebben az esetben a jogszabályt már a megalkotását megelőző időponttal rendeli a jogalkotó alkalmazni. Meg kívánjuk jegyezni, hogy az ex tunc hatállyal történő jogalkotás álláspontunk szerint a jogbiztonság követelményeit sérti, ugyanis ebben az esetben elvileg a jogalanyok csak utólagosan szembesülhetnek azzal a ténnyel, hogy e magatartásukat a jogalkotó a tanúsítást követően másképp minősítette. Ezen jogi problémát kiküszöbölendő a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. tv. 12. §. /2/ bekezdés kimondja, hogy a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.

Az időbeli hatály végének általában a jogforrási hierarchia egyik alapelvének felhasználásával azt az időpontot tekintjük, amikor az adott tárgykörre újabb jogszabály születik. (Lex posteriori derogat priori).

Előfordulhat azonban olyan eset is, amikor a jogalkalmazók, illetve a jogalanyok már eleve tudják azt, hogy az adott jogszabályt csak meghatározott időpontig alkalmazhatják. (Pl. ilyen a költségvetési törvény, amelyet mindig csak az adott tárgyév december 31. napjáig lehet alkalmazni.).

A jogszabály területi hatálya azt a földrajzi térséget mutatja meg, ahol a normát alkalmazni kell. Főszabályként a magyar jogszabályokat a Magyar Köztársaság területén kell alkalmazni. Vannak olyan jogi normák, amelyek csak kisebb földrajzi térségekben alkalmazandók, ilyenek pl. az önkormányzati rendeletek, melyek csak az adott település közigazgatási határán belül végrehajtandók.

A jogszabály személyi hatálya a címzettek körét jelöli, azaz, hogy kikre vonatkozik a jogi előírás. Itt a fő szabály az, hogy a magyar jogszabályokat a Magyar Köztársaság területén tartózkodó valamennyi jogalanyra alkalmazni kell. A főszabály alól vannak kivételek, mégpedig olyan jogszabályok, amelyek pl. csak a magyar állampolgárokra vonatkoznak, illetve vannak olyan jogi normák, amelyek

pedig csak a külföldi állampolgárokra hatályosak.

A jogszabály tárgyi hatálya jelöli meg azt a társadalmi viszonyt, amelyre a normát alkalmazni kell, pl. a Polgári Törvénykönyv a jogalanyok személyi, és vagyoni viszonyaira alkalmazandó.

6. Jogviszonytan

Az emberek a közösségben való együttélésük során igen sokféle társadalmi kapcsolatba, azaz társadalmi viszonyba kerülnek egymással. (Pl. Egy férfi és egy nő állhatnak egymással baráti, jegyesi, házastársi, elvált, vagy akár üzlettársi viszonyban is). A jognak csak a legfontosabb társadalmi viszonyokat kell szabályoznia.

A jogviszony jogilag szabályozott társadalmi viszony¹.

A jogviszonynak három szerkezeti elemét különíthetjük el:

- A jogviszony alanya,
- a jogviszony tárgya,
- a jogviszony tartalma.

A jogviszony alanyai (jogalanyok)

A magyar jogrendszer négy jogalanyt különböztet meg, a természetes személyt, a jogi személyt, a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetet, illetve az államot.

Mindegyik jogalanyt megilleti **a jogképesség**, amely jogalanyok azon képességét jelenti, hogy jogok és kötelezettségek hordozóivá, alanyává válhatnak.

Ezt követően vizsgáljuk meg, hogy az egyes jogalanyoknak milyen jellemző vonásai vannak.

1. A természetes személy jogképessége általános, egyenlő és feltétlen. Általános, mert minden jogra és kötelezettségre kiterjed. Egyenlő, mivel nemre, korra,

---

¹ Visegrády Antal: Jogi alaptan /PTE ÁJK Kari Jegyzet, Pécs 1996, 42.oldal/

felekezetre tekintet nélkül mindenkit megillet. Feltétlen, mert nem lehet korlátozni, illetve kizárni.

Az ember jogképességének kezdete a fogantatás időpontja, feltéve ha élve születik. Ha a magzat nem születik élve, akkor azt úgy kell tekinteni, mintha meg sem fogant volna. Amennyiben a fogantatás időpontja nem bizonyítható, úgy a jogalkotó törvényi vélelem alapján a fogantatás időpontjaként a születéstől visszafelé számított 300. napot tekinti. A természetes személy jogképességének vége az agyhalál időpontja.

Kivételes esetben a jogképesség megszűnhet a halál tényének bírói megállapításával is. Ezen aktusra akkor kerülhet sor, hogyha valaki eltűnik 5 évre oly módon, hogy az életben létére utaló bármilyen jel rendelkezésre állna. Ez esetben az akinek ehhez érdeke fűződik, kérheti a bíróságtól az eltűnt személy holtnak nyilvánítását.

Felvetődhet a kérdés, hogy mi történik akkor, ha a holtnak nyilvánított személy előkerül. Ilyenkor minden jogkövetkezmény, ami a halál folytán beállott semmis lesz és az eredeti állapotot kell helyreállítani.

A természetes személy cselekvőképessége:

A jogalanyok közül csak a természetes személy rendelkezik ezzel a képességgel.

A **cselekvőképesség** a természetes személy azon képessége, hogy saját maga, vagy mások számára jogokat szerezzen, illetve kötelezettségeket vállaljon.

A cselekvőképességet az ember életkora, és tudati állapota alapján kategorizálhatjuk.

- A természetes személy akkor cselekvőképes, ha a 18. életévét betöltötte, és rendelkezik az ügyei viteléhez szükséges belátási képességgel, valamint a bíróság nem helyezte cselekvőképességet érintő gondnokság alá.

A cselekvőképes személy saját maga köthet szerződést, illetve tehet egyéb jognyilatkozatot.

- Korlátozottan cselekvőképes egyrészt a 14 – 18. életéve közötti kiskorú (kivéve ha a 16. életévének betöltése után a Gyámhatóság engedélyével házasságot kötött), másrészt az, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége pszichés állapota, szellemi fogyatkozása, vagy szenvedélybetegsége miatt – általános jelleggel, illetve egyes ügycsoportok vonatkozásában – tartósan, vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökken.

A korlátozottan cselekvőképes kiskorú jognyilatkozatának érvényességéhez – ha jogszabály kivételt nem tesz – törvényes képviselőjének a hozzájárulása szükséges, kivéve az alábbi eseteket:

1. Tehet olyan személyes jellegű jognyilatkozatot, amelyre jogszabály feljogosítja;
2. Megkötheti a mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezése körébe tartozó kisebb jelentőségű szerződéseket;
3. Rendelkezik munkájával elért keresményével, keresménye erejéig erre kötelezettséget vállalhat;
4. Megköthet olyan szerződéseket, amelyekkel kizárólag előnyt szerez.

Belátási képesség korlátozottsága esetén ha a korlátozottság csak részleges, a gondnokolt minden olyan ügyben önállóan érvényes jognyilatkozatot tehet, amely ügycsoport tekintetében a bíróság cselekvőképességet korlátozó ítéletben a gondnokolt cselekvőképességét nem korlátozza.

A korlátozottan cselekvőképes személy jognyilatkozata általános jelleggel, illetve a bíróság ítéletében meghatározott ügycsoportok tekintetében csak akkor érvényes, ha azt gondnoka hozzájárulásával tette. A korlátozottan cselekvőképes személy gondnoka közreműködése nélkül is eljárhat ugyanazon esetekben, melyeket fentebb már a korlátozottan cselekvőképes kiskorúaknál kivételként megjelöltünk.

- **Cselekvőképtelen** az a kiskorú, aki 14. életévét nem töltötte be, illetve az a nagykorú személy, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – pszichés állapota, vagy szellemi fogyatkozása miatt – tartósan teljes mértékben hiányzik. Kivételes esetben gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen az, aki az adott pillanatban olyan állapotban van, hogy ügyei viteléhez szükséges belátási képessége teljesen hiányzik. A cselekvőképtelen személy jognyilatkozata semmis, helyette törvényes képviselője, vagy gondnoka jár el.

A jogi személy jellemzői:

A jogi személy jogszabályban meghatározott és megengedett célra alakul. Szervezeti és működési szabályzatát állami szerv hagyja jóvá. A jogi személy vagyona tagjainak privát vagyonától elkülönül, és éppen ezért a jogi személy, mint szervezet tartozásaival szemben a tag saját vagyonával nem felel. Jogi személy pl. a korlátolt felelősségű társaság, a részvénytársaság, az egyesület, alapítvány, a párt és az egyház.

A jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetnek szintén négy ismérve van:

1. A jogi személy jogszabályban meghatározott és megengedett célra alakul.
2. Szervezeti és működési szabályzatát állami szerv hagyja jóvá.
3. A jogi személyiség nélküli szervezet vagyona, illetve tagjainak privát vagyona egymástól nem különülnek el,
4. így, a szervezet tartozásaiért a tagok saját vagyonukkal is korlátlanul felelnek. Pl. ilyen a betéti társaság beltági státusza, illetve a közkereseti társaság.

Az állam: Az államot a polgári jogviszonyokban – a jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik az államháztartásért felelős miniszter képviseli. Az állam azonban ezt a jogkörét más állami szerv útján is gyakorolhatja, vagy más állami szervre átruházhatja.

II. POLGÁRI JOGI ALAPISMERETEK

Kötelmi jog

1. A szerződés

A magán és az üzleti életben más jogalanyokkal való kapcsolataink során sokszor nélkülözhetetlen, hogy szerződéses kapcsolat álljon fenn a felek között, ezért alapvető fontosságú, hogy megismerjük a szerződés általános szabályait.

A szerződés a vagyoni viszonyokat, az áruviszonyokat szabályozó jogi forma, amely a szerződés alanyai között olyan jogviszonyt hoz létre, amely kötelezettséget keletkeztet a szerződés tárgyának teljesítésére és jogosultságot annak követelésére.

Azt aki a szerződés folytán valamely szolgáltatással tartozik, kötelezettnek, aki a szolgáltatást követelheti, jogosultnak nevezzük. Az egyes szerződéstípusoknál - tekintettel arra, hogy a jogosult és a kötelezett pozíciója egymásba fonódik - a felek az illető szerződésfajtára jellemző külön elnevezést kaptak (például a vállalkozásnál: megrendelő és vállalkozó, letétnél letevő és letéteményes).

Egyoldalú nyilatkozat is alapot adhat a szolgáltatás követelésére, de csak a külön jogszabály által megállapított esetekben.

A magyar polgári jogot általában **szerződéskötés szabadságának alapelve** jellemzi, kivétel ez alól, ha a szerződéskötési kötelezettséget törvény, kormányrendelet vagy a törvény felhatalmazása alapján - és annak keretében - kiadott önkormányzati rendelet ír elő.

A jogszabály tiltó rendelkezésébe, valamint a jóerkölcsbe ütköző szerződés semmis. A semmis szerződés jogkövetkezménye, hogy az a megkötésétől kezdődő hatállyal érvénytelen. A szerződés semmisségre bárki határidő nélkül hivatkozhat, nincs szükség külön eljárásra ennek megállapításához és a jogkövetkezmények alkalmazása szempontjából közömbös, hogy a semmisségi ok bekövetkezése a szerződő feleknek vagy valamelyiküknek

felróható-e vagy sem. A szerződésben megjelölt szolgáltatásért - ha a szerződésből vagy a körülményekből kifejezetten más nem következik – megfelelő ellenszolgáltatás jár.

Ha a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között anélkül, hogy az egyik felet az ajándékozás szándéka vezetné, a szerződés megkötésének időpontjában feltűnően nagy az értékkülönbség, a sérelmet szenvedő fél a szerződést megtámadhatja. Uzsorás szerződésnek nevezzük és semmis a jogügyletet, ha a szerződő fél a szerződés megkötésekor a másik fél helyzetének kihasználásával feltűnően aránytalan előnyt kötött ki.

A gazdasági szférában napjainkban gyakran tapasztalható, hogy az adósok fedezetelvonó szerződéseket kötnek, annak érdekében, hogy a hitelezők kielégítési alapját elvonják. A jogalkotó hitelezővédelmi szempontból ezért kimondja, hogy az olyan szerződés, amellyel harmadik személy követelésének alapját képező vagyontárgyat részben vagy egészben elvonták, e harmadik személy irányában hatálytalan, ha a másik fél rosszhiszemű volt, vagy reá nézve a szerződésből ingyenes előny származott.

A vagyon elrejtéséhez a legegyszerűbb mód, ha az adós rokonával köt fedezetelvonó szerződést. Ezért ha valaki hozzátartozójával vagy olyan jogi személlyel, amellyel való viszonyában többségi befolyás áll fenn, továbbá ha a jogi személy a tagjával vagy vezető tisztségviselőjével, illetve annak hozzátartozójával köt ilyen szerződést, a rosszhiszeműséget, illetve az ingyenességet vélelmezni kell. Ugyancsak vélelmezni kell a rosszhiszeműséget, illetve az ingyenességet azonos természetes vagy jogi személy befolyása alatt működő jogi személyek egymás közötti szerződéskötése esetén, akkor is, ha közvetlen vagy közvetett többségi befolyás nem áll fenn.

2. A szerződés megkötése

A szerződés akkor jön létre a felek között, ha kölcsönösen és egybehangzóan megállapodtak a szerződés lényeges tartalmi

elemeiben. Azokban a kérdésekben, amelyeket jogszabály rendez nem kell a feleknek külön megállapodniuk.

Polgári jogunk alapelve, hogy a jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során kölcsönösen együttműködve kell eljárni.

Az alapelveként megfogalmazott együttműködési kötelezettséget a jogalkotó szerződések tekintetében külön is meghatározza.

Az együttműködési kötelezettség nem a szerződés létrejöttétől terheli a feleket, hanem már a szerződés tárgyalások során is. Az együttműködési kötelezettség megsértése - annak megfelelően, hogy létrejött-e a szerződés - szerződésszegési szankciót vagy kártérítési kötelezettséget von maga után.

Számos szerződés megkötését követően a felek másként értelmezik a megállapodás egyes pontjait. Ebben az esetben irányadó, hogy a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

A szavak általánosan elfogadott jelentésének meghatározásában főszabályként természetesen az általános nyelvhasználat az irányadó. Az értelmezés során ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül a felek személye, szakmai végzettsége, műveltsége stb. sem.

A nyilatkozó feltehető akaratának tartalmát a bírói gyakorlat az adott jognyilatkozattal kielégíteni kívánt - gazdaságilag is ésszerű - érdek szem előtt tartásával határozza meg.

Igen gyakran előfordul, hogy a szerződő felek színlelt szerződést kötnek. Ennek oka általában valamely jogszabály vagy harmadik személy jogainak, törvényes érdekeinek kijátszására irányuló törekvésben keresendő.

Ekként kell minősíteni tehát, például

- azt az ügyletet, amelyben a tulajdonostársat illető

elővásárlási jog kijátszása érdekében a felek nem az ingatlan ténylegesen adásvétel jogcímén történő átruházásáról állapodnak meg az írásba foglalt okirat szerint, hanem csereszerződést kötnek,

- ingatlanra vonatkozóan adásvételi szerződést kötnek, holott ténylegesen ajándékozás történt közöttük.

A színlelt szerződés semmis; ha pedig az más szerződést leplez, a szerződést a leplezett szerződés alapján kell megítélni.

A színlelt szerződést csak valamennyi ügyletkötő fél tudatos, akaratának megfelelő magatartása hozhatja létre. Az egyoldalú színlelés nem teszi semmissé a jogügyletet.

3. Az előszerződés

A felek megállapodása alapján is létrejöhet szerződéskötési kötelezettség, amennyiben a felek **előszerződést** kötnek. Itt a felek arra vállalnak kötelezettséget, hogy egy későbbi időpontban egymással szerződést fognak kötni. Az előszerződés alapján a felek kötelesek a szerződést megkötni. Amennyiben pedig az egyik fél erre nem hajlandó, úgy a bíróság a szerződést a másik fél kérelmére a szerződést létrehozhatja és tartalmát megállapíthatja.

Előszerződés bármilyen szerződésfajtára köthető és ezen szerződéstípusra irányadó rendelkezések alkalmazandók az előszerződés alakiságára is.

Előszerződést a felek akkor kötnek egymással, amikor biztosítékot akarnak kapni maguk számára arra vonatkozóan, hogy az ügylet - igaz, hogy csak egy későbbi időpontban - biztosan megkötötték.

Azt hogy mikor kell a feleknek a végleges szerződést megkötniük a feleknek az előszerződésben rögzíteniük kell.

Az előszerződéssel keletkezett szerződéskötési kötelezettség nem feltétlen, mert ezen előszerződés megkötését követően olyan körülmények következhetnek be, amelyek tárgytalanná tehetik a megkötendő szerződést.

A felek szerződési kötelezettségén túl kivételesen bírói ítélet alapján is létrejöhet a szerződés.

4. Szerződési akarat

A szerződés az abban résztvevő jogalanyok **kölcsönös és egybehangzó** kifejezésével jön létre főszabályként, vagyis ha felek megállapodnak a lényeges, valamint a bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben. Kivételes esetekben a szerződéshez harmadik személy hozzájárulása vagy hatósági jóváhagyás szükséges (például a külföldiek magyarországi ingatlanszerzéséhez a közigazgatási hivatal engedélyét kell beszerezni a 7/1996.(I.18.) Kormány rendelet alapján).

Az akaratnyilatkozatnak különböző formái lehetnek. Szóban, írásban és ráutaló magatartással (például beállítás fizető parkolóhelyre) is kifejezésre lehet azt juttatni.

A szerződés megkötésénél a feleknek a lényeges kérdésekben kell megegyezniük. Arra, hogy mely pontok tekintendők lényegesnek a törvény nem ad választ; ezek az adott szerződésfajta tartalmából szűrhetők le. Feltétlenül meg kell egyeznie a feleknek a szerződés tárgyában vagyis, hogy mire irányul a megállapodás. Például bérletnél a bérlet dologban és a bérleti díjban. A feleknek azonban olyan kérdésekben nem kell megállapodniuk, amelyet jogszabály rendez.

5. A szerződés létrejötte

A szerződést gyakran a felek előzetes tárgyalásai, szándéknyilatkozataik előzik meg, melyek még nem részei a szerződésnek, jogosultságok és kötelezettségek nem származnak belőlük (kivéve, ha a nyilatkozat ajánlatnak is minősül). A szerződés megkötése ugyanis az egyik fél akaratnyilatkozatával, ajánlatával indul.

Az ajánlat bármelyik féltől származhat. Azon lényeges elemeit kell tartalmaznia a szerződésnek, amelyet a törvény lényegesnek tart.

Megtehető az ajánlat szóban, írásban és ráutaló magatartással (jogsabály kötelező alakíságot is előírhat).

Az ajánlat megtehető múltó formában (szóban, telefonon), vagyis nem reprodukálható módon, valamint maradandó formában (fax, távirat, levél stb.), amely reprodukálható.

Az ajánlattételnek címzettnek kell lennie. Így a szórólapok terjesztése, a reklámújságok csak ajánlati felhívásnak minősülnek, vagyis felhívás arra, hogy a másik félől (megrendelő) érkezék ajánlat a szerződésükésre.

Az ajánlattevő ajánlatához kötve van. Ez azt jelenti, hogy ha a címzett az ajánlatot az ajánlati kööttség ideje alatt elfogadja, létrejön a szerződés.

Függő jogi helyzet jön így létre az elfogadásig. Ezt az ajánlattevő kizárhatja úgy, hogy ajánlatát kötelezettség nélkül teszi meg, illetőleg az ajánlathoz kööttségének idejét maga határozza meg.

Másképpen alakul az ajánlati kööttség ideje jelenlévő- és távollévő felek esetében.

Jelenlévők, vagy telefonon tett ajánlat (múltó formában-, eszközzel) estén az ajánlati kööttség megszűnik, ha a címzett az ajánlatot nem fogadja el.

Ilyenkor arra nincs lehetősége a másik félnek, hogy hosszasan megfontolja, hogy az ajánlatot elfogadja-e, ha nyomban nem fogadja el az ajánlati kööttség megszűnik (kivéve, ha az ajánlattevő a válasz megfontolására határidőt engedélyezett).

Távollévő felek esetében az ajánlati kööttség akkor szűnik meg, amikor az ajánlattevő a válasz megérkezését rendes körülmények között várhatta. Itt figyelemmel kell lenni az ajánlat eljuttatásához és az elfogadó nyilatkozat megküldéséhez szükséges időre, valamint az ajánlat elfogadásának megfontolásához szükséges idő tartamára.

A közlés módja irányadó a kööttség idejének meghatározásakor. Postai levélküldemény esetén az ajánlat megérkezéséhez, illetőleg megválaszolásához szükséges idő az irányadó. A postafordulta elfogadott időtartama 2 -2 nap.

Bizonyítható azonban, hogy a levél ennél hosszabb időtartam alatt érkezett meg a címzethez.

Amennyiben az ajánlat faxon, telexen, táviratban, expressz levélben érkezett, a választ is ugyanilyen módon kell elküldeni, és ehhez igazodik a kötöttségi idő is.

A szerződés jelenlévők között abban az időpontban jön létre, amikor az ajánlatot elfogadják, távollévők között pedig akkor, amikor az elfogadó nyilatkozat az ajánlattevőhöz megérkezik. Új ajánlatnak minősül, ha a címzett az ajánlatot eltérő tartalommal fogadja el.

Ekkor az ajánlattevő válik címzetté és neki kell nyilatkoznia, hogy az új ajánlatot elfogadja-e.

A szóban, vagy telefonon tett szerződési nyilatkozat a másik fél tudomásszerzésével hatályossá válik, az írásban vagy távirati (fax) úton közölt pedig akkor, mikor az a másik félhez megérkezik.

A még hatályossá nem vált nyilatkozatot vissza lehet vonni. Az ajánlati kötöttség elvéből következik az a szabály, hogy a visszavonó nyilatkozatnak legkésőbb a visszavont nyilatkozattal egyidőben kell a másik félhez megérkeznie, vagy tudomására jutnia.

A törvényt fenti főszabály alól kivételt tesz gazdálkodó szervezetek esetén, mert ha mindkét fél, ilyen gazdálkodó szervezet, az ellenszolgáltatást vállaló fél (megbízó, megrendelő, vevő) nyilatkozatát a szerződés létrejöttéig visszavonhatja, azonban köteles a másik fél addig felmerült (például a szerződés teljesítésére való előkészületek) költségeit megtéríteni.

6. A szerződés alakja

A Polgári Törvénykönyv 216.§ (1) bekezdése főszabályként rögzíti, hogy a szerződés bármilyen formában, akár szóban, akár írásban, de ráutaló magatartással is megköthető.

A komolyabb szerződések álláspontunk szerint azonban írásbeliséget igényelnek, mivel ha a felek között a

szerződéskötést követően vita van, akkor az írásban rögzített szerződési feltételek könnyen bizonyíthatóak, ellentétben a szóban megkötött szerződések rendkívül nehéz bizonyíthatóságával.

Az alakiságot jogszabály, valamint a felek megállapodása is előírhat (pl. a Ptk. az egyes szerződéstípusokra vonatkozó rendelkezéseiben írja elő, melynél kötelező az írásbeliség, ld. ingatlan adásvételi szerződés, tartási és életjáradéki szerződés stb.).

A jogszabály által előírt alakiság megsértésével kötött szerződés semmis. A felek által előírt alakiság megsértése viszont nem jár automatikusan ilyen jogkövetkezménnyel, csak akkor, ha a felek így rendelkeznek. El kell mondanunk azonban, hogy ha a felek utóbb a teljesítést, vagy egy részét elfogadják a szerződés érvényessé válik.

Az írásbeliségnek különböző fajtáit különböztetjük meg:

- egyszerű írásbeli forma (pl. kötbér kikötés, kezességvállalás, biztosítási szerződés esetén stb.);
- minősített írásbeli forma (ahol vagy tanúk, vagy ügyvédi ellenjegyzés szükséges, pl. az utóbbi szükséges a társasház alapító okiratához, a gazdasági társaságot alapító szerződés érvényességéhez);
- közokirati forma.

El kell oszlatnunk a gyakorlatban felmerülhető vitás kérdéseket is. Nem szükséges a tanúk aláírása és a keltezés, olyan egyszerű írásbeli szerződésnél, amelyre nem ír elő jogszabály teljes bizonyító erejű okirati formát. Igaz, hogy bizonyos esetben a felek ún. biankó szerződésmintákkal dolgoznak, de azok használata nem kötelező. Nem kötelező, hogy a felek aláírása ugyanarra az okira kerüljön.

Ha az írásbeli alakot jogszabály rendeli, és a szerződő fél nem tud vagy nem képes írni, a szerződés érvényességéhez közokirat vagy teljes bizonyító erejű magánokirat szükséges.

7. Az okiratok formái

A hatályos szabályozás szerint az okirat három együttes feltétel fennállása esetén minősül **közokiratnak**

- a kiállító bíróság, közjegyző, vagy más hatóság (államhatalmi, ügyészségi, közigazgatási szerv),
- az okirat kiállítása a kiállító hatóság ügykörébe tartozik (az ügykörön kívül kiállított okirat a Pp. 196. §-ban meghatározott feltételek fennállása esetén teljes bizonyító erejű magánokiratnak, ennek hiányában a Pp. 199. § szerinti szabadon mérlegelhető okiratnak minősül),
- előírt alakú kellékeknek megfelelően készül.

A Pp.195.§ (2) bekezdése megjelöli mi tekinthető még a fentiekén túl eredeti közokirattal azonos bizonyító erejűnek. Így a közokiratról - általában műszaki vagy vegyi úton - készült felvételnek (fénykép-, film-, hang- stb.), úgyszintén az eredeti okiratról bármely adathordozó (mágneslap, mágnesszalag stb.) útján készült okiratnak, ha a felvételt, illetőleg az adathordozóról az okiratot bíróság, közjegyző vagy más hatóság vagy ezek ellenőrzése mellett más szerv készítette.

Ugyanilyen bizonyító ereje van az okirat megőrzésére hivatott szerv (pl. levéltár) által vagy ellenőrzése mellett készített felvételnek vagy okiratnak, végül a közokiratot kiállító vagy őrzésére hivatott szerv által a felvétel (vagy adathordozó útján nyert adatok) alapján készített kiadványnak. Az okirat csak az alábbi feltételek fennállása esetén tekinthető **teljes bizonyító erejű magánokiratnak**:

- ha a kiállító az okiratot saját kezűleg írta és aláírta;
- ha a kiállító a más által készített okiratot tanúk előtt aláírja vagy az okiraton lévő aláírást tanúk előtt saját kezű aláírásnak elismeri, feltéve, hogy két tanú az előttük történő aláírást, vagy a saját kezűség elismerését az okirat aláírásával igazolja. A tanúk együttes jelenléte nem érvényességi kellék;
- ha a kiállító okiraton lévő aláírása vagy kézjegye hitelesített.

Teljes bizonyító erejű magánokiratnak minősül a gazdálkodó szervezet üzleti körében kiállított és szabályszerűen aláírt okirat. Ügyvéd (jogtanácsos) az általa készített okirat is teljes bizonyító erejű magánokiratnak minősül, ahol szabályszerű ellenjegyzésével bizonyítja, hogy a kiállító a nem általa írt okiratot előtte írta alá, vagy aláírását előtte saját kezű aláírásának ismerte el.

Ha az okirat kiállítója olvasni nem tud, vagy nem érti azt a nyelvet, amelyen az okirat készült, akkor az elkészített okiratnak csak akkor van teljes bizonyító ereje, ha magából az okiratból kitűnik, hogy annak tartalmát a tanúk egyike vagy a hitelesítő személy a kiállítónak megmagyarázta.

A szerződés megszüntetéséhez vagy felbontásához a megszabott alak szükséges akkor, ha azt jogszabály vagy a felek megállapodása írja elő. Ha az a megszüntetésére vonatkozó fél, aki a szerződést módosítani kívánja, vagy éppen meg akarja szüntetni az előírt alakiságot nem követi, úgy azzal számolhat, hogy erre irányuló jognyilatkozata érvénytelen lesz.

Az alakiság megsértése orvosolható. Abban az esetben, ha a felek írták elő a kötelező alaki kellékeket, de valamelyikük nem tartotta be erre vonatkozó megállapodásukat, a szerződés érvénytelenségére nem lehet hivatkozni, ha a jogosult a teljesítést vagy annak egy részét ténylegesen elfogadta.

Úgyszintén a szerződésnek a megszabott alak mellőzésével történt megszüntetése vagy felbontása is érvényes, ha az annak megfelelő tényleges állapot a felek egyező akaratából létrejött.

8. Képviselő

A felek jognyilatkozataikat főszabályként nem kötelesek személyesen megtenni (csak ha jogszabály előírja), vagyis más személy útján is lehet szerződést kötni. A képviselő lényege az, hogy a képviselő cselekménye által a képviselt

személy válik jogosítottá és kötelezetté. A képviseletnek három fajtáját különböztethetjük meg:

- Törvényes képviselet. Ekkor a képviselet jogszabályon, vagy hatósági határozaton alapul (például a szülő, a gyám, a gondnok törvényes képviselő).
- Szervezeti képviselet. A képviselet itt egy jogi személy vagy egy jogi személyiséggel nem rendelkező szerv alapszabályán, alapító okiratán, társasági szerződésén, illetve egyéb szervezeti szabályzatán alapszik (pl. gazdasági társaságok, egyesületek, alapítványok).
- Meghatalmazáson alapuló képviselet. A meghatalmazás egyoldalú címzett jognyilatkozat.

Bizonyos esetekben azonban csak személyesen lehet eljárni és megtenni a jognyilatkozatot.

9. A szerződés tárgya és tartalma

A szerződés **közvetlen tárgya a dolog**, amelyre a szerződéses jogviszony irányul (pl. adásvételi szerződés esetén az az ingó, vagy ingatlan dolog, melyet el kívánnak adni, illetve meg kívánnak vásárolni, bérleti szerződés esetén pedig a bérlemény), míg a **közvetett tárgya az a magatartás**, amit a jogosult követelhet, illetve amelyet a kötelezettnek a szerződés teljesítése érdekében tanúsítania (adnia, létrehoznia, tennie, tőrníe, tartózkodnia) kell.

A szerződés tartalma azon jogosultságok és kötelezettségek összessége, amely a szerződésből fakadóan a feleket megilleti, valamint terheli.

Egyebekben a felek a szerződés tartalmát szabadon határozhatják meg, mivel polgári jogunkban a **típuszabadság elve érvényesül**, amely azt jelenti, hogy nemcsak a Ptk.-ban részletezett szerződésfajtákat tudják a felek megkötni, hanem azok egyes elemeit vegyíthetik egymással, sőt egyéb nem nevesített szerződéstípusokat is létrehozhatnak. Ezt követően pedig a szerződés tartalma és

nem annak elnevezése az irányadó annak az elbírálásánál, hogy a szerződést, hogyan minősítsük, milyen szerződésre vonatkozó szabályok az irányadók.

10. Diszpozitivitás

El kell mondanunk, hogy a Ptk. szerződésekre vonatkozó szabályai diszpozitív (eltérést engedő, megengedő) jellegűek. A felek nemcsak abban dönthetnek szabadon, hogy megkötik-e a szerződést, ha igen melyik szerződéstípus szabályai szerint, hanem ezektől a szabályoktól eltérhetnek, olyan kérdésekben is megállapodhatnak, amelyek a törvényben külön szabályozva nincsenek. A szerződésre vonatkozó szabályok ezért csak akkor alkalmazhatók, ha a felek eltérően nem állapodnak meg.

A Ptk.288. §-a értelmében a szolgáltatást a forgalomban szokásos jó minőségű dolgokkal kell teljesíteni, ez azonban nem akadályozza annak, hogy a felek ettől a szerződéspótló szabálytól eltérjenek, és más minőségi követelményben állapodjanak meg. Kiköthetik például, hogy a szolgáltatás a szokásos jó minőségén felül, milyen ún. plusz minőségi tulajdonságokkal kell, hogy rendelkezzen.

11. Kogencia

A diszpozitivitás mellett a jogszabály bizonyos szerződési kikötéseket kötelezővé tesz, és akkor is a szerződés tartalmává válnak, ha azokat a felek nem foglalják bele a szerződésbe. Ezen kogens (kötelező) előírások jogszabályi alapját a Ptk.226.§ (1) bekezdése adja. Kogens például a Ptk. 243.§-ának (2) bekezdése, amely előírja azt, hogy a szerződés megkötésekor átadott pénzüsszeget vagy más dolgot csak akkor lehet foglalónak tekinteni, ha ez a rendeltetése a szerződésből kétségtelenül kitűnik.

Semmis az a szerződés amely jogszabályba ütközik, ellentétes a kogens rendelkezésekkel, illetve jogszabály megkerülésével

kötöttek, vagy a jóerkölcsbe ütközik. A jogszabály azonban ezen érvénytelenségi szankció alól felmentést adhat.

12. A szerződés érvénytelensége

Az érvénytelenség a szerződéssel elérni kívánt joghatás elmaradása. Az érvénytelenség típusai:

- semmisség,
- megtámadhatóság.

A semmis szerződés legfontosabb esetei: a cselekvőképesség hiánya, korlátozottsága: a tilos szerződés: a jogszabály megkerülésével kötött szerződés: a jó erkölcsbe ütköző szerződés: az uzsorás szerződés: a színlelt szerződés, a lehetetlen szolgáltatásra irányuló szerződés és a szerződés alaki hibája.

A Ptk. 200 §. /2/ bekezdése értelmében semmis **az a szerződés amely jogszabályba ütközik**, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve, ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. Semmis a szerződés akkor is, ha nyilvánvalóan a jó erkölcsbe ütközik.

Semmis az a szerződés, amelyet a jogszabály kifejezetten semmisnek nyilvánít, vagy amely valamely kogens rendelkezésbe ütközik. Például a Ptk. 270. §/3/ bekezdése szerint tilos a bírósági úton nem érvényesíthető követelés óvadékkal való biztosítása. A jó erkölcsbe ütközés semmisséget csak akkor eredményez, ha az nyilvánvaló. Így például megállapítható a semmisség abban az esetben, ha valaki piramisjáték szervezőjével köt olyan szerződést, amelyben a szervező a jegybanki alapkamatot messze meghaladó jutalékot ígér a befektetett összeg után.

A Ptk. 202 §-a értelmében ha a szerződő fél a szerződés megkötésekor a másik fél helyzetének kihasználásával **feltűnően aránytalan előnyt** kötött ki, a szerződés semmis. Ebben az esetben beszélhetünk **uzsorás szerződésről**. A szerződés uzsorás jellegének megállapításakor alapvetően 4

feltétel fennállását kell vizsgálni, melyek a következők:

- feltűnően aránytalan előny kikötése,
- az aránytalanságnak a szerződéskötéskor való fennállása,
- a sérelmet szenvedő fél hátrányos helyzete / olyan helyzet, amely alkalmas arra, hogy valakit jelentős hátránnyal járó szerződés megkötésére indítson /
- a hátrányos helyzetnek a másik fél általi kihasználása / célzatos magatartás /.

A Ptk. 207. §. /5/ bekezdése szerint a **színlelt szerződés** semmis, ha pedig az más szerződést leplez, a szerződést a leplezett szerződés alapján kell megítélni. A szerződés érvénytelenségét eredményezi, ha egyik fél sem akar szerződési nyilatkozatot tenni / kétoldalú színlelés/. Enne háttérében általában valamely jogszabály vagy harmadik személy jogának vagy törvényes érdekének kijátszása húzódik. Például az adós vagyonának végrehajtás alóli elvonása érdekében színlelt adásvételi szerződést köt. Az egyoldalú színlelés, a felek rejtett indoka, vagy titkos fenntartása a szerződés érvényessége szempontjából közömbös. A színlelt szerződés gyakran más szerződést leplez. Amennyiben a leplezett szerződés érvényes, a felek jogviszonyát ennek alapján kell megítélni.

A Ptk. 227. §. /2 / bekezdés értelmében a **lehetetlen szolgáltatásra irányuló** szerződés semmis. Fontos különbséget tenni a lehetetlen szolgáltatás és a lehetetlenné válás között. A lehetetlen szolgáltatás esetében a lehetetlenség már a szerződéskötéskor fennáll, amely lehet fizikai, pl. egy nem létező festmény eladása, vagy jogi, pl.: jogszabályba ütközés. A lehetetlenné válás esetében a szerződéskötéskor a szerződés érvényesen létrejött, azonban valamilyen utólag bekövetkezett ok folytán vált lehetetlenné.

A Ptk. 217. §. /1/ bekezdése értelmében jogszabály a szerződésre meghatározott alakot szabhat. Az **alakiság megsértésével kötött szerződés** – ha a jogszabály másként

nem rendelkezik – semmis. A leggyakrabban előforduló írásbeli alakhoz kötött szerződés az ingatlan adásvétele, cseréje, ajándékozása.

A megtámadhatóság esetei: **feltűnően nagy értékkülönbség: a tévedés, megtévesztés, fenyegetés.**

A Ptk. 201. §. értelmében a szerződéssel kikötött szolgáltatásért – ha a szerződésből vagy a körülményekből kifejezetten más nem következik – ellenszolgáltatás jár. Ha a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között anélkül, hogy az egyik felet az ajándékozás szándéka vezetné, a szerződés megkötésének időpontjában **feltűnően nagy az értékkülönbség**, a sérelmet szenvedő fél a szerződést megtámadhatja.

Fő szabályként érvényesül a visszterhesség és a szolgáltatások egyenértékűségének elve a szerződési jogban. A feltűnően nagy értékkülönbség alapján a szerződést három együttes feltétel alapján lehet megtámadni:

- a szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnően nagy értékkülönbség,
- az értékkülönbségnek a szerződéskötéskor kell fennállnia,
- a sérelmet szenvedő fél nem ajándékozási szándékkal köti meg a szerződést.

A feltűnő értékkülönbözöt megállapításakor a szerződéskötés összes körülményeit gondosan kell vizsgálni, így különösen a szolgáltatás, ellenszolgáltatás meghatározásának módját, a szerződés egész tartalmát, az ügylet sajátosságait, de figyelembe kell venni a piaci viszonyokat, a kereslet, kínálat alakulását is.

A feltűnő aránytalanság megállapításának százalékos mértékét pontosan megállapítani nem lehet, azonban bírói gyakorlat a 40-50 %-os értékkülönbséget már feltűnően nagyknak tartja.

Amennyiben a bíróság a sikeres megtámadást követően a szerződés érvényessé nyilvánítja, olyan értékű szolgáltatást

állapít meg, a hol az értékkülönbség már nem feltűnően nagy. A Ptk. 210 §.-a szabályozza a tévedés, megtévesztés, fenyegetés eseteit.

Aki a szerződés megkötésekor valamely lényeges körülmény tekintetében **tévedésben** volt, a szerződési nyilatkozatát megtámadhatja, ha a tévedését a másik fél okozta, vagy felismerhette.

A szerződés tévedés miatti megtámadásának két feltétele, hogy a tévedés lényeges körülményre vonatkozzon, és azt a másik fél okozza, vagy a kellő gondosság mellett felismerje. Lényeges minden olyan körülmény, amelyet akár a közfelfogás, akár a felek megállapodása alapján annak tartanak. Vonatkozhat személyre, tárgyra, a szerződés tartalmára, a szolgáltatott dolog minőségére, mértékére és általában minden olyan körülményre, ami nélkül a fél a szerződést nem kötötte volna meg.

A tévedés sajátos formáját, a jogi tévedést szabályozza a Ptk. 210. § /2/ bekezdése, mely szerint **jogi kérdésben való tévedés** címén a szerződési nyilatkozatot akkor lehet megtámadni, ha a tévedés lényeges volt és munkakörében eljáró jogi szakértő a feleknek együttesen adott a jogszabályok tartalmára nézve nyilvánvalóan téves tájékoztatást.

Ha a felek a szerződéskötéskor ugyanabban a téves feltevésben voltak, a szerződést bármelyikük megtámadhatja. Fontos kiemelni, hogy közös tévedés esetén is feltétele a megtámadásnak, hogy a tévedés a szerződés lényeges körülményére vonatkozzon. Abban az esetben, ha a felek a szolgáltatás minőségében tévedtek, választhatnak a megtámadás, illetve a szavatossági igények érvényesítése között.

Akiket a másik fél **megtévesztéssel vagy jogellenes fenyegetéssel** vett rá a szerződés megkötésére, a szerződési nyilatkozatát megtámadhatja. Ezt a szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a megtévesztés vagy a fenyegetés harmadik

személy részéről történt és erről a másik fél tudott, vagy tudnia kellett. Megtévesztés esetén a szerződő felet a szerződéskötéskor valamely lényeges körülményre vonatkozóan szándékosan tévedésbe ejtették, vagy tévedésben tartották. A megtévesztés általában a másik szerződő féltől származik, vagy harmadik személytől: ebben az esetben azonban a szerződő félnek tudnia kell vagy kellő gondosság mellett fel kell ismernie a megtévesztő magatartást.

Fenyegetésen a nyilatkozó fél vagy hozzátartozója ellen személyi vagy vagyoni jellegű jogellenes hátrány kilátásba helyezését kell érteni.

A Ptk. 210 §. /4/ bekezdése kimondja, hogy **ingyenes szerződés esetén** tévedés, megtévesztés vagy fenyegetés címén a szerződést akkor is meg lehet támadni, ha e körülményeket a másik fél nem ismerhette fel.

Az érvénytelenség mindkét formája azonos jogkövetkezéssel jár: **A szerződés létrejöttének idejétől / ex tunc / kezdődően érvénytelen és főszabályként a szerződéskötés előtt fennállt helyzetet vissza kell állítani.**

Az érvénytelenség két formája között azonban alapvető különbségek is vannak, mert a **semmiss szerződés** /ipso iure/ érvénytelen, és – ha jogszabály kivételt nem tesz – az érvénytelenségre bárki határidő nélkül hivatkozhat. Ha az adott semmiss szerződés azonban megfelel egy másik szerződéstípus érvényességi kelékeinek, ez utóbbi érvényes, kivéve, ha ez a felek feltehető szándékával ellenkezik.

A megtámadható szerződés azonban mindaddig érvényes, amíg azt az arra jogosult meg nem támadja. Ha sikeres a megtámadás, akkor a megtámadott szerződés a megkötésének időpontjára visszamenőleg érvénytelenné válik.

A megtámadás joga csak szigorúan meghatározott időbeli keretek között gyakorolható. Így fontos tudni, hogy egy éven belül kell írásban közölni a másik féllel a szerződés megtámadásának tényét, ha pedig a jogosult ezen közlése

eredménytelen, haladéktalanul bírósághoz kell fordulni.

A megtámadási határidő kezdete az egyes esetekben különböző. Az egy éves megtámadási határidő tévedés és megtévesztés esetén azok felismerésekor kezdődik. Jogellenes fenyegetés esetén a kényszerhelyzet megszűnésekor. A felek szolgáltatásainak feltűnő aránytalansága vagy tisztességtelen szerződési feltételek esetén a sérelmet szenvedett fél teljesítéskor / részletekben történő teljesítés esetén az első teljesítéskor /.

A megtámadásra jogosult kifogás útján akkor is érvényesítheti megtámadási jogát a szerződésből eredő követeléssel szemben, ha a megtámadási határidő már eltelt. A **megtámadás jogáról a fél** akár kifejezett nyilatkozattal, akár ráutaló magatartással – a szerződés írásbeli megerősítésével – **lemondhat**. Ez a lemondás azonban csak akkor eredményezi a jog megszűnését, ha a jogosult megtámadási jogáról tud, és ennek ellenére fenntartja a szerződést.

A megtámadási jog a sérelmet szenvedett felet és azt illeti meg, akinek a megtámadáshoz törvényes érdeke fűződik, így különösen a szerződést biztosító mellékkötelezettségek kötelezettjeit, például a kezest és a zálogtárgy tulajdonosát.

A Ptk. 237. §. – az érvénytelenség jogkövetkezményeivel foglalkozik. Az érvénytelen szerződés esetén a

szerződéskötés előtt fennállott helyzetet kell visszaállítani.

Ebben az esetben olyan helyzetet kell teremteni, mintha a felek a szerződést meg sem kötötték volna, azaz a már teljesített szolgáltatások visszajárnak. Amennyiben kölcsönös teljesítés történt, az általános bírói gyakorlat a visszaszolgáltatás egyidejűségét követeli meg azért, hogy egyik fél se kerülhessen a másik féllel szemben hátrányos helyzetbe.

Az eredeti állapot visszaállításánál nincs jelentősége a felek jó- vagy rosszhiszeműségének.

A dolog visszaadása esetén tekintettel kell lenni arra is, hogy a szolgáltatástól a visszaszolgáltatásig terjedő időben a fél a dolgot használta, ezért ebben az esetben **használati díjat**, ha pedig a szolgáltatás tárgya pénz volt, **kamatot kell** fizetni.

Ha a szerződéskötés előtt fennállott helyzetet nem lehet visszaállítani, **a bíróság a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánítja. Az érvénytelen szerződést érvényessé lehet nyilvánítani**, ha az érvénytelenség oka – így különösen uzsorás szerződés, a felek szolgáltatásainak feltűnő aránytalansága esetén az aránytalan előny kiküszöbölésével – megszüntethető. Ezekben az esetekben rendelkezni kell az esetleg ellenszolgáltatás nélkül maradó szolgáltatás visszatérítéséről.

Az **eredeti állapot visszaállítására** különösen **akkor nem kerülhet sor**, ha a szolgáltatás tárgya olyan egyedi dolog, amely megsemmisült, elhasználódott, tehát helyettesítésére nincs lehetőség. Az eredeti állapot visszaállítására az olyan tartós jogviszonyok esetében sem kerülhet sor, mint amilyen például a bérlet, továbbá akkor sem várható el, ha a dolgot beépítették vagy feldolgozták, mert ilyenkor az eredeti állapot visszaállításra aránytalan költséggel nehézséggel járna.

Amennyiben az eredeti állapot visszaállítására nincs mód, a bíróság a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánítja és rendelkezik a szolgáltatások egyenértékűségének biztosításáról, azaz visszterhes szerződés esetén a szolgáltatással azonos ellenszolgáltatást kell nyújtani.

Uzsorás szerződés esetén a bíróság egészben vagy részben elengedheti a visszatérítést, ha a sérelmet szenvedő felek részletfizetés engedélyezése esetén is súlyos helyzetbe hozná, a sérelmet okozó fél viszont a kapott szolgáltatásból az aránytalan előnynek megfelelő részt a sérelmet szenvedő félnek köteles visszatéríteni.

A bíróság az ügyész indítványára az **állam javára ítélni meg** azt a szolgáltatást, amely a tiltott, a jó erkölcsbe ütköző

szereződést kötő, a megtevesztő vagy a jogtalanul fenyegető, továbbá az egyébként csalárd módon eljáró félnek járna vissza. Uzsorás szereződés esetén a sérelmet okozó félnek visszajáró szolgáltatást az állam javára meg kell ítélni. Az államnak járó juttatásokat rendszerint pénzben kell megítélni. Az érvénytelen szereződés érvényessé nyilvánítása esetén a szereződő felek a szereződesszegésért úgy felelnek, mintha a szereződés kezdettől fogva érvényes lett volna. Aki érvénytelen szereződés fennálltában jóhiszeműen bízott, a felektől a szereződés megkötéséből eredő kárának megtérítését követelheti, ha azonban az érvénytelenség az egyik fél magatartására vezethető vissza, a bíróság a másik fél marasztalását mellőzi. Ha a felek valamelyike a harmadik személlyel szemben rosszhiszemű volt, teljes kártérítéssel tartozik akkor is, ha az érvénytelenség nem az ő magatartására vezethető vissza. Ezt a kártérítést a bíróság a szereződés teljes vagy részleges hatályban tartása útján is nyújthatja.

A kártérítés megállapításánál a felek jó-, illetve rosszhiszeműségének van jelentősége.

A felek egymás közötti viszonyában kártérítésre az a fél köteles, aki a szereződésenkötésnél felróható magatartást tanúsított, és evvel a másik félnek kárt okozott. Amennyiben a másik fél maga is felróhatóan járt el, kármegosztást kell alkalmazni. Ha azonban mindkét fél jóhiszemű volt, a kártérítés csak a biztatási kárra terjed ki.

Amennyiben a felek nem tudtak a szereződés érvénytelenségéről, harmadik személy vonatkozásában csak a biztatási kárt kötelesek megtéríteni. Ha csak az egyik fél személyében rejlik az érvénytelenség oka, a bíróság csak őt kötelezi a kártérítésre, ha viszont mindkét fél okozta az érvénytelenséget, felelőségük egyetemleges.

Abban az esetben, ha az egyik fél tudott a szereződés érvénytelenségéről, azaz rosszhiszeműen járt el, teljes kártérítéssel tartozik, függetlenül attól, hogy az

érvénytelenség oka az ő magatartására vezethető-e vissza.

A Ptk. 239. §-a szerint a szerződés **részleges érvénytelensége** esetén az egész szerződés csak akkor dől meg, ha a felek azt az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg. Jogszabály ettől eltérően rendelkezhet.

A korábbi törvényi szabályozás az egységes szerződési akarat elvéből kiindulva fő- szabályként azt tartotta, hogy részbeni érvénytelenség esetén az egész szerződés megdől. Az 1993. november 1. óta hatályos módosítás azonban fő szabályként bevezette azt a rendelkezést, amely szerint a szerződés részbeni érvénytelensége esetén csak az érvénytelen kikötés dől meg, azonban ennek feltétele, hogy az érvénytelenség csak a szerződés egyik, nem lényeges elemére vonatkozzon, a szerződés többi eleme érvényes legyen és a felek az érvénytelen rész nélkül is megkössék a szerződést.

13. A szerződés módosítása

A szerződés módosítása a szerződés bármely elemére vonatkozhat, de a **módosítás főszabályként csak a felek közös megegyezésével történhet** / ha jogszabály kivételt nem tesz./

A szerződésmódosítás változást hozhat létre a szerződés:

- alanyaiban / halál, engedményezés, tartozásátvállalás /,
- tartalmában / a felek megállapodása, bíróság vagy jogszabályi előírás útján /
- jogcímében a / felek szerződése folytán / is.

A szerződés módosítással nem érintett része változatlan tartalommal fennmarad. Speciális formája a szerződés módosításának, ha a felek egyezségeket kötnek. Egyezség esetén a felek úgy rendezik vitás kérdésüket, hogy kölcsönösen engednek egymásnak. Az egyezség nem módosítja az eredeti szerződés jogcímét. Nem tekinthető egyezségnek, ha csupán az egyik fél tesz engedményt.

A bíróság is módosíthatja a szerződést. Ezzel a kivételes

eszközzel a bíróság abban az esetben élhet, amikor a szerződéskötést követően egy olyan körülmény merül fel a felek tartós vagy visszatérő szolgáltatásokra vonatkozó jogviszonyában, amely valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti.

A **tartozáselismerés** egyoldalú címzett írásbeli jognyilatkozat, amely meghatározott személyhez szól, ebben a kötelezett megerősíti a jogosulttal szemben fennálló kötelezettségét. Legfontosabb következménye, hogy vita esetén megkönnyíti a másik fél helyzetét, mert a nyilatkozat megtételét követően az elismerőt terheli annak bizonyítása, hogy tartozása nem áll fenn, bírósági úton nem érvényesíthető, vagy a szerződés érvénytelen.

A tartozáselismerés a jogcímet nem változtatja meg.

14. A teljesítés és a beszámítás

A szerződés a **szerződésszerű teljesítéssel** tölti be célját, amely a jogosult érdekelégítése.

Ha a teljesítés szerződészerű, az azt eredményezi, hogy a kötelelem, a felek között jogviszony megszűnik.

Az a fél, aki szerződésben előírt kötelezettségét nem teljesíti, szerződésszegést valósít meg.

A teljesítés joghatása még, hogy annak megtörténtével a kárveszély a jogosultra száll át, ami azt jelenti, hogy a továbbiakban a jogosult viseli a dologgal kapcsolatos kockázatot és annak következményeit.

Ahhoz, hogy a teljesítés szerződészerűen mehessen végbe, a feleket együttműködési kötelezettség terheli. Ehhez mindkét félnek úgy kell eljárnia, ahogy az adott helyzetben általában elvárható.

A teljesítés akkor szerződészerű, ha a szolgáltatás alkalmas arra, hogy azt rendeltetésének, illetőleg a szerződésben kikötött vagy egyébként a szerződéskötéskor a kötelezett által ismert célnak megfelelően lehessen felhasználni. Így a szerződészerű teljesítésnek két együttes feltétele van: **a**

teljesítésnek meg kell felelnie a törvényi, valamint a szerződési kelleknek is.

A törvényi kellekről a szerződésben nem kell külön rendelkezni. Törvényileg pedig akkor szerződésszerű a teljesítés, ha a szolgáltatás alkalmas a rendeltetésszerű használatra /pl. ingatlan adásvételi szerződés esetén a megvásárolt háznak alkalmasnak kell lennie egészségügyileg is a lakhatás biztosítására, vagyis nem lehetnek a falai vizesek, kivéve, ha erről a tényről a vevő a szerződés megkötésekor tudott és a felek a vételár kialakításakor figyelembe vették/. A kötelező jogszabályi előírások is törvényi kelleknek minősülnek.

Amit a felek a szerződésben előírnak, vagy egyéb módon a szerződéskötésig egymás tudomására hoznak szerződési feltételeknek nevezzük. **A szerződéseket tartalmuknak megfelelően, a megszabott helyen és időben a megállapított mennyiség, minőség és választék szerint kell teljesíteni.**

A teljesítés helye az a hely, ahol a teljesítést véghez kell vinni, illetve ahol a teljesítés jogkövetkezményei beállnak.

Főszabályként irányadó, hogy a teljesítés helye a kötelezett lakóhelye, illetőleg székhelye.

Kivételek az alábbiak:

- ha jogszabály eltérő teljesítési helyet ír elő,
- ha a szolgáltatás tárgyából vagy rendeltetéséből más következik,
- ha a szolgáltatás tárgya a felek által ismert más helyen van,
- gazdálkodó szervezetek egymás közötti szerződéseinél a teljesítés helye / ha a jogosult más helyet nem jelöl meg/ a jogosult székhelye / telephelye/, illetőleg ha fuvarozót veszünk igénybe a teljesítéshez, a rendeltetési állomás, kivéve, ha legalább az egyik fél természetes személy, mert ekkor az a hely, ahol a dolgot a fuvarozónak átadják:

- ha a kötelezett a dolgot a saját szállítóeszközével vagy megbízottja útján küldi el a jogosultnak, a teljesítés helye a jogosult lakóhelye, illetve székhelye,
- a pénztartozás teljesítésének a helye / ha jogszabály kivételt nem tesz / a jogosult lakóhelye, illetőleg székhelye.

A teljesítést megelőzően is módosulhat a teljesítési hely akkor, amikor valamelyik szerződő fél megváltoztatja lakhelyét, illetőleg székhelyét. A változással módosul a teljesítés helye, de az ebből eredő többletköltséget az a fél viseli, akinek az elköltözése megváltoztatta a teljesítési helyet.

A teljesítés ideje azért jelentős, mert a jogosult ekkorra számíthat a szolgáltatásra, ekkor kell elfogadnia a szerződés szerűen felajánlott teljesítést, a kötelezettnek pedig ekkor kell teljesítenie.

A teljesítési idővel kapcsolatos kötelezettségek elmulasztása a kötelezett, illetőleg a jogosult késedelmét vonja maga után.

A teljesítési idő tárgyában a felek többféleképpen is megállapodhatnak. Amennyiben a felek a teljesítésre **határnapot** tűznek ki, akkor azt a napot jelölik meg, amelyen teljesíteni kell, ha pedig **határidőt** tűznek ki, azt az időszakot, amelyen belül a teljesítésnek végbe kell mennie. Nem kell beszámítani a teljesítési határidőbe a szerződéskötés napját. Amennyiben a teljesítési határidő utolsó napja munkaszüneti nap, a határidő a következő munkanapon jár csak le.

Ha a teljesítés idejét a felek nem jelölték meg, bármelyik fél a másik fél egyidejű teljesítését követelheti: ingyenes szerződés esetében pedig a jogosult a kötelezettet a teljesítésre bármikor felhívhatja.

Pénztartozás esetén a jogosult a határnapot megelőzően, illetőleg a határidő kezdete előtt felajánlott teljesítést is köteles elfogadni. Ez esetben nem jár kamat, kártalanítás a teljesítés és a lejárat közötti időre.

Az együttműködési kötelezettségből eredően a jogosult a teljesítés megfelelőségéről a körülmények által lehetővé tett legrövidebb időn belül köteles meggyőződni. Ez általában a dolog átvételével történik meg, ami kiterjed annak mind a mennyiségi mind a minőségi átvizsgálására.

Eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában **az átadással járó költségek /pl. csomagolás/ a kötelezettet, az átvétellel járó költségek pedig a jogosultat terhelik.**

A teljesítés megtörténtét bizonyíthatja a jogosulttól kért **nyugta**. A nyugta olyan okirat, amelyben a jogosult igazolja, hogy a teljesítés megtörtént. Ha a nyugta kiadását a kötelezett igényli, és ezt ennek ellenére a jogosult nem adja ki, utóbbi késedelembe esik.

A tartozásról a kötelezett által kiállított okirat a **kötelezvény**, amelyet ha teljesített a jogosultnak vissza kell adnia. A kötelezvény visszaadásának elmulasztása azonban nem jelent jogosulti késedelmet, mert más módon is igazolható a teljesítés.

A teljesítés speciális típusa a **bírósági letétbe helyezés**, amellyel akkor tud a kötelezett teljesíteni, ha pénz fizetésére, értékpapír vagy más okirat kiadására kötelezett és a jogosult személye bizonytalan, lakóhelye, illetőleg székhelye ismeretlen, vagy ha a jogosult késedelembe esik.

Előfordulhat, hogy a kötelezettnek a jogosulttal szemben **több tartozása** áll fenn, teljesítése pedig csak részben fedezi azokat. Ez esetben a kötelezett rendelkezésének vagy felismerhető szándékának megfelelően kell elszámolni teljesítését, ennek hiányában pedig a régebben lejárt, azonos lejáratnál a kötelezettre terhesebb, egyenlő mértékben terhes tartozások közül pedig a kevésbé biztosított tartozásra kell elszámolni. Az egyenlően biztosított követeléseket egyenlően csökkenti a teljesítés.

Ha a kötelezett kamattal és költséggel is tartozik, a tőketartozásán túl és kötelezettségének csak egy részét

teljesíti, amely így nem elég a teljes tartozás kiegyenlítésére, azt elsősorban a költségre, másodsorban a kamatra és végül a főtartozásra kell elszámolni, a Ptk. kogens rendelkezése alapján.

A szerződésben vállalt kötelezettség nem csak teljesítéssel szűnhet meg. A **beszámítás** a jogosulthoz címzett vagy a bírósági eljárás során tett olyan egyoldalú nyilatkozat, amelyben a kötelezett bejelenti, hogy a maga kötelezettségét nem teljesíti, viszont ő sem követeli a jogosultnak a vele szemben fennálló egynemű lejárt és azonos értékű tartozását. A beszámításhoz nem szükséges a jogosult hozzájárulása. **A beszámítás jogkövetkezménye, hogy annak erejéig a kötelezettségek megszűnnek.**

A Ptk. előírja, milyen esetekben nem élhet a kötelezett beszámítással. Nincs helye beszámításnak:

- olyan szolgáltatással szemben, amelyet megállapodás alapján meghatározott célra kell fordítani,
- tartási, életjáradéki és baleseti járadékköveteléssel szemben / túlfizetés esetét kivéve /
- a szándékosan okozott kár megtérítésére irányuló követeléssel szemben.
- A jogosult pedig nem számíthatja be a bírósági úton nem érvényesíthető követelését.

Egyes követelések beszámíthatósága speciális feltételektől függ:

- Végrehajtás alól mentes követelésekkel szemben csak olyan követelést lehet beszámítani, amely a követeléssel azonos jogalpból ered,
- Végrehajtási határozattal vagy egyezséggel megállapított követelésbe való beszámításhoz az szükséges, hogy a beszámítás alapjául szolgáló követelés is ugyanilyen vagy közokiratba foglalt alakban legyen.

15. A szerződésszegés

Szerződésszegésnek minősül minden olyan magatartás, körülmény és állapot, amely ellentétes a szerződés tartalmával és sérti valamelyik félnek a szerződésben biztosított jogait. Fentiekén túl vizsgálni kell, hogy a szerződésszegés a felek magatartásán kívülálló okból /objektív ok / következett be, vagy azt a felek tudatos tevékenysége okozta / szubjektív ok./

A **szerződésszegés típusait** a Ptk. az alábbiak szerint nevesíti:

- a kötelezett késedelme,
- a jogosult késedelme
- hibás teljesítés
- a teljesítés lehetetlenné válása
- a teljesítés megtagadása.

A kötelezett késedelme:

A kötelezett késedelembe egyrészt akkor esik, ha a szerződésben megállapított, vagy a szolgáltatás rendeltetéséből kétségtelenül megállapítható teljesítési idő eredménytelenül eltelt, másrészt akkor, amikor kötelezettségét a jogosult felszólítására nem teljesíti.

A kötelezett késedelme azt jelenti, hogy nem tagadja meg ugyan a teljesítést, az nem is vált lehetetlenné, de a szolgáltatását időben nem teljesíti. A késedelem nem mentesíti a kötelezettet a teljesítés alól, a jogosult tehát továbbra is követelheti a teljesítést.

A kötelezett késedelme akkor szűnik meg, amikor késedelmesen ugyan, de szerződésszerűen teljesít, és ezt a jogosult elfogadja, vagy a szerződésszerű teljesítést felajánlja, valamint ha a lejárát után a teljesítésre a jogosulttól halasztást kap, illetőleg ha a teljesítés lehetetlenné válik, vagy azt a kötelezett végleg megtagadja.

A kötelezett késedelmének jogkövetkezménye, hogy **köteles megtéríteni a jogosultnak a késedelemből eredő kárát.** Az esetben viszont mentesülhet ezen kötelezettsége alól, ha

bebizonyítja, hogy a késedelem elhárítása érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Felelőssége úgyszintén fennáll a szolgáltatás tárgyában a késedelem idején bekövetkezett minden kárért, kivéve, ha késedelmét kimenti vagy ha azt bizonyítja, hogy az késedelem is hányában is bekövetkezett volna.

A kötelezett késedelme esetén a **jogosult választhat**, hogy továbbra is követeli a teljesítést, vagy eláll a szerződéstől. Az elállási jogot azonban csak akkor érvényesítheti, ha igazolja, hogy a teljesítés többé nem áll érdekében.

Nincs szükség e körülmény igazolására egyrészt, ha a teljesítési határidő a felek megállapodásánál illetőleg a szolgáltatás felismerhető rendeltetésénél fogva adott időpontban kellett volna teljesítés, másrészt ha a jogosult póthatáridőt szabott az utólagos teljesítésre és az alatt sem teljesített a kötelezett.

A törvény a pénztartozás késedelmes megfizetésére kogens rendelkezésként kötelező **kamatfizetési kötelezettséget** ír elő a kötelezett számára, akkor is, ha a tartozás egyébként kamatmentes. A kamatfizetési kötelezettség akkor is beáll, ha a kötelezett a késedelmét kimenti.

Pénztartozás esetében – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, vagy a felek másként nem állapodnak meg – **a kötelezett** a késedelembe esés időpontjától kezdve **akkor is köteles** a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamatot fizetni, ha a tartozás egyébként kamatmentes. A kamatfizetési kötelezettség akkor is beáll, ha a kötelezett késedelmét kimenti.

Ezen kamaton felül - ha jogszabály eltérően nem rendelkezik - a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat egyharmadával megegyező mértékű kamatot, de összességében legalább alapkésedelemnél megjelölt kamatot köteles megfizetni a

kötelezett a jogosultnak, ha a kamat jogszabály vagy szerződés alapján jár.

Amennyiben a jogosultnak a késedelmi kamatot meghaladó kára van, úgy ennek megtérítését is követelheti.

Gazdálkodó szervezetek között a késedelmi kamat mértéke a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat hét százalékkal növelt összege.

A kamatfizetési kötelezettség a jogosult fizetési felszólításának (számlájának) kézhezvételétől számított harminc nap elteltétől esedékes, illetve a jogosult teljesítésétől számított harminc nap elteltétől, ha a jogosult fizetési felszólításának (számlájának) kézhezvétele a jogosult teljesítését megelőzte, vagy a kézhezvétel időpontja nem állapítható meg.

A jogosult késedelme

A jogosult késedelmének jogkövetkezménye, hogy **meg kell téríteni a kötelezettnek a késedelemmel okozott kárát**, kivéve ha késedelmét kimenti. A kimentés ellenére is köteles a kötelezettnek megtéríteni azokat a költségeket, amelyek azzal merültek fel, hogy a szolgáltatás tárgyát az átadásig a kötelezettnek őriznie kellett / felelős őrzés /. Késedelmével a kárveszély is átszáll csakúgy, mintha a teljesítés szerződés szerűen megtörtént volna, valamint a késedelme idejére kamatot nem követelhet.

A jogosult késedelembe esik, ha a szerződés szerűen felajánlott teljesített nem fogadja el, ha nem teszi meg – az együttműködési kötelezettség ellenére – azokat az intézkedéseket vagy nyilatkozatokat, amelyek szükségesek a kötelezetti teljesítéshez, illetőleg ha a kötelezett nyugtát igényel a teljesítésről és ezen kötelezettségének a jogosult nem tesz eleget. Ha a jogosult késedelembe esik, amíg ez a késedelem fennáll a kötelezetti késedelem nem áll be.

A hibás teljesítés

A kötelezett hibásan teljesít abban az esetben / a felek közötti kölcsönös szolgáltatások esetén / ha a szolgáltatott dolog nem felel meg a teljesítéskor a törvényes vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságoknak.

A jogosult a törvény azt a kötelezettséget rója, hogy amennyiben a teljesítéskor **hibát észlel**, úgy a lehető legrövidebb időn belül **köteles kifogását a kötelezettel közölni**. Ennek elmaradása nem jár jogvesztéssel, de az ebből eredő kárt a jogosult viseli.

A kötelezettet kellékszavatosság terheli. Ennek alapján felelőssé tehető, ha a teljesítés nem felel meg a jogszabályi és a szerződésben meghatározott tulajdonságoknak. A kellékszavatosságot el kell határolni a jogszatosságtól, amely alapján a kötelezett a szolgáltatott dolog tulajdonjogának átruházásáért és tehermentességéért felel.

A hibás teljesítésért való felelősség csak akkor áll fenn, ha a szolgáltatás a teljesítéskor hibás. Ha a hiba ezt követően jelentkezik a hiba okának már a teljesítés idején fenn kell állnia. Fontos szabály, hogy a kötelezett mentesül a felelősség alól, ha a jogosult a hibát a szerződéskötéskor ismerte.

Hibás teljesítés esetén a jogosult alapvetően az alábbi igényekkel élhet. Választása szerint **kérhet kijavítást vagy megfelelő árleszállítást.**

A következő szavatossági jog a **kicserélés**, amely az esetek túlnyomó többségében a hibák elhárításának legegyszerűbb módja lehet. Ezt – a jogosult érdekeinek sérelme nélkül – a kötelezett kijavítás vagy árleszállítás helyett is alkalmazhatja, vagyis a kicserélés felajánlásával elháríthatja a jogosult kijavítás vagy árleszállítás iránti igényét.

A jogosult csak akkor élhet a kicserélés igényével, ha a szolgáltatás tárgyát fajta és mennyiség szerint határozták meg, kivéve, ha a hiba rövid időn belül / ez általában 8 nap, illetőleg a kötelező jótállás esetén az abban vállalt javítási határidő / értékcsökkenés nélkül kijavítható és a kijavítás a

jogosult érdekeit nem sérti.

Ha a kötelezettség egy szolgáltatás teljesítését jelenti, kicserélésen a szolgáltatás újbóli elvégzését kell érteni.

A jogosult által érvényesíthető **legvégső szavatossági jog az elállás**, amellyel csak akkor élhet a jogosult, ha a teljesítéshez fűződő érdeke megszűnt. A Ptk. egyes ilyen okokat külön is nevesít. Ilyen például, ha nem javítható ki a hiba, ha a kötelezett nem vállalja a javítást, vagy a hiba kijavítása rövid idő alatt értékcsökkenés és a jogosult érdekeinek sérelme nélkül nem lehetséges.

Hibás teljesítéskor a **jogosult, úgymint bebiztosítja magát**, hogy a kötelezettet megillető összegnek az arányos részét mindaddig visszatartja, amíg a kicserélés vagy kijavítás meg nem történik. Az ellenszolgáltatás arányos része nem számszerűen azonos a kijavítás költségével, illetőleg az értékcsökkenés mértékével, de több millió forint hátralék kifizetését például nem lehet visszatartani olyan hiba miatt, amelynek kijavítása néhány ezer forintba kerül, vagy amely néhány ezer forint értékcsökkenést okoz.

Amennyiben a hiba kijavítását a kötelezett határidőre nem vállalja, vagy nem végzi el – a jogosult választása szerint – maga is kijavíthatja vagy mással kijavíttathatja. Ez esetben a kijavítás jogosult által igazolt költségét kell a kötelezettnek megfizetnie.

A Ptk. megengedi a jogosultnak, hogy a korábban választott szavatossági jogáról másokra térjen át. Az **áttéréssel okozott kárt** a jogosult köteles megtéríteni a kötelezettnek kivéve, ha az áttérésre a kötelezett magatartása adott okot, vagy az áttérés egyébként indokolt volt / pl. kiderül, hogy a korábban érvényesített szavatossági igény nem teljesíthető, mert a dolog nem javítható, vagy a kicserélés azért nem lehetséges, mert a termék elfogyott, gyártását beszüntették.

Főszabályként a **jogosult** a teljesítéstől számított **hat hónapos elévülési határidő alatt érvényesítheti**

szavatossági jogait. Ha a hatósági előírás, szabvány vagy kötelező műszaki előírás határozza meg a dolog használhatóságát ennél rövidebb időtartamban / kötelező alkalmassági idő/, az igény érvényesítésére ez a határidő az irányadó / pl. élelmiszereknél./

A Ptk. elévülésre vonatkozó általános szabályait kell megfelelően alkalmazni a jogérvényesítésre nyitva álló hat hónapos határidő számításánál. A jogvesztő határidő főszabályként egy év, tartós használatra rendelt dolognál pedig három esztendő. Ez csak akkor lehet több, ha a kötelező alkalmassági idő a három éves időtartamot meghaladja / pl. egyes épületszerkezeti elemeknél 5, illetve 10 év /. Annak megállapításánál, hogy mi minősül tartós használatra rendelt dolognak, a dolog / termék, áru stb. / jellegéből, rendeltetéséből kell kiindulni. A szavatossági jog állapot szolgáltatása esetén, a teljesítéstől számított hatvan nap alatt évül el.

A teljesítéstől kell számítani a jogérvényesítés mindkét határidejét, tehát mind a hat hónapos elévülési, mind pedig az egy-, illetve hároméves jogvesztő határidőket. Előfordulhat, hogy a szolgáltatásban rejlő okból / pl. a szolgáltatott dolognak un. „Rejtett hibája” van, amely csak egy később időszakban jelentkezik/, vagy azért, mert a jogosult a törvény által is méltánylást igénylő helyzetbe került / súlyosan megbetegedett, ami ügyeinek intézését akadályozta/, a jogszabályban megkívánt határidőre az igény érvényesítésére nem kerül sor. Ilyenkor a Ptk. elévülésre vonatkozó általános szabályai kerülnek előterébe, amely szerint, ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni, a hiba felismerésétől, vagy az akadály megszűnésétől számított három hónapon belül a követelés akkor is érvényesíthető, ha az elévülési határidő már eltelt, vagy abból három hónapnál kevesebb van hátra.

Ha tehát például a tartós használatra rendelt dolog hibája a teljesítéstől számított két és fél év után / tehát jóval a hat

hónapos elévülési határidő után, de még a hároméves jogvesztő határidő eltelte előtt / jelentkezik, a jogosultnak még három hónap áll a rendelkezésére ahhoz, hogy szavatossági igényt érvényesítsen.

Az igény érvényesítése nem a hibás teljesítés tényének és a szavatossági igény érvényesítésének közlését jelenti, hanem azt, hogy a jogosult a **bíróság előtt érvényesíti a követelést**. Magát a keresetet / vagy a viszontkeresetet / kell tehát a teljesítéstől számított – s az adott esetben irányadó- elévülési határidő alatt benyújtani.

A határidők eltelte után is érvényesíteni lehet a szavatossági jogokat ugyanabból a jogalaptól eredő követelésekkel szemben.

A hibás dolog kijavítása, illetve kicserélése a **szavatossági határidők módosulását** vonja maga után. Kijavítás esetében az meghosszabbodik azzal az idővel, amely alatt a jogosult a dolgot rendeltetésszerűen nem használhatta, kicserélés esetében pedig a határidő a kicserélt dologra, / vagy ha elég a dolog egy részét kicserélni, akkor csak a dologrészre / újra elkezdődik. E rendelkezés csak akkor érvényesül, ha a dolog jelentős részének kicserélése vált szükségessé.

A **hibás teljesítés** a kötelezettnek róható fel, így a szavatossági igények teljesítésével kapcsolatosan felmerülő **költségek** is őt terhelik. A jogosult pedig nem köteles megtéríteni kicserélés, illetőleg elállás esetén a dolog ezen értékcsökkenését, ami a rendeltetésszerű használat adódott.

Ha a hibás teljesítés a jogosultnak kárt is okozott, szavatossági jogainak érvényesítése mellett **kártérítést is követelhet**.

A kártérítési felelősség alól a kötelezett csak akkor mentesül, ha bizonyítja, hogy a hibátlan teljesítés érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A szavatossági igény ezzel szemben a hibás teljesítés objektív szankciója, tehát gyakorlásához nem szükséges a kötelezett felróhatóságának a megállapítása.

A teljesítés lehetetlenné válása

A szerződésszegés ezen típusánál a teljesítés utólag és végérvényesen válik lehetetlenné. Tisztázni kell azonban, hogy nem tartozik ide az az eset, amikor a felek olyan szolgáltatásban állapotodnak meg, amelynek teljesítése eleve lehetetlen volt, mert az ilyen szerződés semmis. A teljesítés lehetetlenné válása bekövetkezhet jogi, fizikai, érdekbeli és gazdasági okokból.

Ha a lehetetlenülés olyan okból következik be, amelyért **egyik fél sem tehető felelőssé**, a szerződés a jövőre nézve megszűnik. A teljesítés követelésére tehát nincs mód, és a már teljesített szolgáltatásokkal el kell számolni.

Az együttműködési kötelezettség alapján az a fél, aki tudomást szerez a lehetetlenné válás okáról, haladéktalanul **köteles a másik felet értesíteni**. Ha ezt elmulasztja és ebből a másik felet kár éri, köteles azt megtéríteni.

Ha a teljesítés olyan okból vált lehetetlenné, amelyért a kötelezett felelős, a **jogosult a teljesítés elmaradása miatt kártérítést követelhet**. Ha a teljesítés olyan okból vált lehetetlenné, amelyért a jogosult felelős, a kötelezett szabadul tartozása alól, és követelheti kárának megtérítését.

Ha a szolgáltatás vagylagosan meghatározott és az egyiknek a teljesítése lehetetlenül, a jogkövetkezmény szerint alakul, hogy a lehetetlenülésért melyik fél a felelős. Ha egyikük sem, vagy a felelős éppen a választásra jogosult, a teljesítés a még lehetséges szolgáltatásokra korlátozódik. Akkor azonban, amikor a lehetetlenülésért a választásra nem jogosult felel, a másik fél a még megmaradt szolgáltatás vagy a lehetetlenülés jogkövetkezményeinek alkalmazása közül választhat.

A teljesítés megtagadása

A szerződés kötelezett általi megtagadása azt jelenti, hogy nem tud felhozni olyan jogos okot, amellyel kimentethné ezen magatartását, és **abban különbözik a késedelemtől**,

hogy itt a kötelezett egyáltalán nem akar a jövőben sem teljesíteni.

A jogosultnak ekkor a törvény a legszélesebb jogosítványokat biztosítja. **Szabadon választhat** a késedelem és a lehetetlenülés következményeinek alkalmazása között.

Amennyiben továbbra is érdeke fűződik a teljesítéshez követelheti azt, valamint a késedelemből eredő kárának a megtérítését, ha pedig ez már nem áll érdekében – az érdekmúlás bizonyítása nélkül –elállhat a szerződéstől és kártérítést igényelhet.

16. A szerződés megszüntetésének egyes esetei, az elévülés

A szerződés megszüntetésének az alábbi eseteit szabályozza Ptk.:

- a felek egyező akaratából / a szerződés megszüntetése, felbontása/ és
- egyoldalú jognyilatkozata alapján / pl. az elállás, a felmondás / történő megszüntés.

A szerződés **megszüntetése** esetében a szerződés a jövőre nézve szűnik meg, és a felek további szolgáltatásokkal nem tartoznak. A feleknek ilyenkor el kell egymással számolniuk, nevezetesen a megszüntés előtt már a nyújtott szolgáltatás szerződésszerű pénzbeli ellenértékét meg kell fizetni, amennyiben pedig a már teljesített pénzbeli szolgáltatásoknak megfelelő ellenszolgáltatást a másik fél még nem teljesítette, a pénzbeli szolgáltatás visszajárt.

A szerződés **felbontása** esetében a szerződés a megkötésének időpontjára visszamenő hatállyal szűnik meg, és a már teljesített szolgáltatások visszajárnak.

Az **elállás** a másik félhez címzett olyan egyoldalú jognyilatkozat, amely a szerződést felbontja / visszamenő hatállyal /. Az elállás joga a feleket csak jogszabály kifejezett rendelkezése /pl. szerződésszegés esetére / vagy az erre irányuló megállapodásuk alapján illeti meg.

Az elállási jogot a felek **bánatpénz** megfizetéséhez is köthetik. Ebben az esetben a fél akkor is élhet az elállás jogával, ha arra jogszabály nem ad lehetőséget. Az elállás jogának elismerése fejében kikötött – a másik fél kártalanítását szolgáló – ellenérték a bánatpénz.

A **felmondási** jog alapulhat a felek megállapodásán és jogszabályon, szólhat azonnalra és meghatározott időre. Ilyenkor a felmondásra jogosult e jogát a másik félhez intézett nyilatkozattal gyakorolja. A felmondás a szerződést megszünteti. Ha a felmondás nem azonnali hatályú, a törvényben vagy a szerződésben meghatározott felmondási idő elteltéig a szerződés fennmarad.

Az **elévülés** jogintézményét azzal indokolja a jogalkotó, hogy aki a követelését hosszabb időn át nem érvényesíti, ez gyakorlatilag felhagyott igénye érvényesítésével. Továbbá indoka az elévülésnek, hogy a kötelezettet sem lehet állandóan bizonytalanságban tartani azzal, hogy az ellenérdekű fél bármikor érvényesítheti a követelését.

Az általános elévülési idő öt év, de a főszabály alól fontos kivételek vannak. Van olyan igény, amely nem évül el, ilyen pl. a tulajdonjogi igény. Különleges **elévülési időként** szabályozza a Ptk. azt az esetet, amikor a kárt bűncselekménnyel okozták. Ebben az esetben öt év alatt sem évül el, a kártérítési követelés, ha az adott bűncselekmény büntethetőségének elévülési ideje ennél hosszabb. Rövidebb elévülési időt is előír a törvény: például 3 év az elévülési idő, ha a kárt fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatásával okozták. 1 év a fuvarozással és a szállítmányozással kapcsolatos igények esetében. A főkövetelés elévülésével az attól függő mellékkövetelések / kamat, foglaló, bánatpénz, a jelzálogjog, a kezesség/ is elévülnek. A főköveteléstől független mellékkövetelések elévülése a főkövetelést nem érinti.

Az elévülés jogkövetkezménye, hogy a követelést bírósági úton / állami kényszerrel / érvényesíteni nem lehet.

Az elévülés akkor kezdődik amikor a követelés esedékessé vált. Ha a követelést a jogosult menthető okból nem tudja érvényesíteni, az akadály megszűnésétől számított egy éven belül- egyéves vagy ennél rövidebb elévülési idő esetében pedig három hónapon belül – a **követelés akkor is érvényesíthető**, ha az elévülési idő már eltelt, vagy abból egy évnél illetőleg három hónapnál kevesebb van hátra. Ezt a rendelkezést kell alkalmazni akkor is, ha a jogosult a lejárat után a teljesítésre halasztást adott. Nyugszik az elévülés a követelés érvényesítését gátló ok bekövetkezésétől annak megszűnéséig. Ennek az a következménye, hogy az elévülési idő meghosszabbodik, az igényérvényesítésre nyitva álló idő pedig kitolódik, mégpedig a legfeljebb egyéves elévülési idő esetén 3 hónappal, minden más esetben egy évvel. E határidőket az elévülés nyugvását előidéző ok / körülmény /megszűnésétől kell számítani.

Az elévülést megszakítja:

- a teljesítésre irányuló írásbeli felszólítás
- a követelés bírósági úton való érvényesítése
- a követelés megegyezéssel való módosítása
- a tartozás elismerése a kötelezett által.

Az elévülés megszakadásának a következménye, hogy ekkor az elévülési idő újból megkezdődik.

III. GAZDASÁGI JOGI ALAPISMERETEK

III/I. A gazdasági társaságokról

A Magyarország területén székhellyel rendelkező gazdasági társaságokra irányadó szabályokat a 2006. évi IV. törvény (Gt.) szabályozza. A jogszabály első része a gazdasági társaságokra vonatkozó közös, míg a második rész az egyes társaságokra vonatkozó különös szabályokat tartalmazza. Magyarországon az ún. formakényszer érvényesül, azaz gazdasági társaság csak a törvényben szabályozott formában alapítható.

1. A gazdasági társaságok közös szabályai

Jogi személyiség nélküli gazdasági társaság a közkereseti társaság (kkt.) és a betéti társaság (bt.), azonban saját cégneve alatt e társaságok is jogképesek. Jogi személyiségű gazdasági társaság a korlátolt felelősségű társaság (kft.) és a részvénytársaság (rt.). Az 1997.évi Gt. említette a közös vállalatot, azonban az elmúlt időben új közös vállalat létrehozására nem került sor, ezért a már meglévő vállalatokra a korábbi Gt. rendelkezéseit hatályban tartja a 2006.évi törvény. Közhasznú társaságokat 2007.július 1. után alapítani már nem lehet, ez a cégforma megszűnik 2009. július 1-én, helyét az új típusú nonprofit gazdasági társaság veszi át.

Gazdasági társaságot üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására alapíthat külföldi és belföldi természetes és jogi személy, valamint jogi személyiség nélküli gazdasági társaság, az alapításhoz –a kft. és az rt. kivételével- legalább két tag szükséges.

Természetes személy egyidejűleg csak egy gazdasági társaságban lehet korlátlanul felelős tag.

Kiskorú személy nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja.

Közkereseti és betéti társaság nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja.

Egyszemélyes gazdasági társaság - ha törvény eltérően nem rendelkezik - újabb egyszemélyes társaságot alapíthat, gazdasági társaság egyedüli tagja (részvényese) lehet.

Törvény a gazdasági társaság alapítását, illetve a tevékenység gyakorlását hatósági engedélyhez (alapítási engedély) kötheti, ebben az esetben csak az engedély birtokában alapítható a társaság –pl.: bank alapításához a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének engedélye-, illetve gyakorolható a tevékenység.

A gazdasági társaság cégneve alatt munkáltató, tehát munkáltatói jogokat gyakorolhat a társaság munkavállalói vonatkozásában, ekkor a Munka Törvénykönyvének rendelkezései az irányadóak.

A Gt. kimondja az alapítók (tagok) társulási szabadságát, ugyanakkor azt is rögzíti, hogy a törvény rendelkezései általában kogensek, amelyektől akkor lehet eltérni, ha ezt a törvény megengedi.

2. A gazdasági társaság alapítása

A gazdasági társaság létrehozását egyszemélyes korlátolt felelősségű társaság és egyszemélyes részvénytársaság esetén alapító okiratba, részvénytársaság esetén alapszabályba, illetve közkereseti, betéti társaság, korlátolt felelősségű társaság és egyesülés esetén társasági szerződésbe kell foglalni, mely csak írásban köthető és az alapítóknak alá kell írniuk.

Valamennyi létesítő okirat érvényességi alaki kelléke, hogy azt közokiratba foglalják, vagy ellássák ügyvédi, jogtanácsosi ellenjegyzéssel.

A társasági szerződésben meg kell határozni:

- a) a gazdasági társaság cégnevét és székhelyét;
- b) a gazdasági társaság tagjait, mégpedig - ha a törvény másképp nem rendelkezik - nevük (cégnevük) és lakóhelyük

(székhelyük), a természetes személy tag anyja nevének, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság cégjegyzékszámának (nyilvántartási számának) feltüntetésével;

c) a gazdasági társaság főtevékenységét és azon tevékenységeket, amelyeket a társaság a cégjegyzékben feltüntetni kíván;

d) a társaság jegyzett tőkéjét, az egyes tagok vagyoni hozzájárulását, valamint a jegyzett tőke rendelkezésre bocsátásának módját és idejét;

e) a társaság képviselőjét, ideértve a cégjegyzés módját;

f) a tagok (részvényesek) által kijelölt első vezető tisztségviselőket, illetve - ha a társaságnál működik felügyelőbizottság, illetve könyvvizsgáló - az első felügyelőbizottsági tagok és az első könyvvizsgáló nevét (lakóhelyét, székhelyét), továbbá a természetes személy anyja nevét, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság cégjegyzékszámát (nyilvántartási számát);

g) a gazdasági társaság működésének időtartamát, ha a társaságot határozott időre alapítják; valamint

h) mindazt, amit e törvény az egyes társasági formáknál kötelezően előír.

Gazdasági társaság bármely gazdasági tevékenységet folytathat, amit törvény nem tilt vagy nem korlátoz.

3. Vagyoni hozzájárulás

Tag (részvényes) vagyoni hozzájárulás nélkül gazdasági társaság alapításában nem vehet részt. Alapításkor pénzbeli vagy nem pénzbeli hozzájárulást /apport/ kell szolgáltatnia. A Gt. - egyértelműen és valamennyi társaságra vonatkozóan - meghatározza, hogy mi képezheti nem pénzbeli hozzájárulás tárgyát. Nem pénzbeli hozzájárulás: vagyoni értékkel - azaz a gazdasági életben pénzben kifejezhető, elismert használati értékkel - bíró dolog, szellemi alkotáshoz fűződő vagy egyéb vagyoni értékű jog, adós által elismert vagy jogerős bírósági

határozaton alapuló követelés lehet. Az apportért való felelősség 5 év.

A társaság vagyonához valamennyi tag köteles hozzájárulni. Amennyiben a szerződésben meghatározott időpontig a tag nem teljesíti a vagyoni hozzájárulást a társaság ügyvezetése erre 30 napos határidő tűzésével felhívja. A határidő eredménytelen elteltét követő napon a tagsági jogviszony megszűnik.

4. Előtársaság

A gazdasági társaság a társasági szerződés ellenjegyzésének vagy közokiratba foglalásának napjától a létrehozni kívánt gazdasági társaság előtársaságaként működhet.

A cégbejegyzés iránti kérelem benyújtását követően a bejegyzési eljárás folyamatban léte alatt a társaság iratain, illetve a jogügyletek megkötésekor a cégnévben a bejegyzés alatt (b. a.) toldattal az előtársasági állapotot jelezni kell. A kérelem benyújtását követően a társaság üzletszerű gazdasági tevékenységet folytathat, kivéve ami hatósági engedélyhez kötött.

Az előtársasági létszakasz a bejegyzésig tart, az eddig kötött jogügyletek a társaság ügyleteinek minősülnek. Ha a bíróság a bejegyzést elutasítja, köteles a társaság működését megszüntetni.

Az előtársaságra lényegében a létrehozandó gazdasági társaságra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni azzal a kivétellel, hogy alapvető stratégiai döntések meghozatalára nem kerülhet sor.

A gazdasági társaság a cégjegyzékbe való bejegyzéssel jön létre. A társaságalapítást a társasági szerződés aláírásától számított 30 napon belül kell bejelenteni a cégbíróságnak bejegyzés és közzététel végett.

5. A gazdasági társaság legfőbb szerve

A gazdasági társaság legfőbb szerve közkereseti és betéti társaságoknál a tagok gyűlése, korlátolt felelősségű társaságnál a taggyűlés, részvénytársaságnál a közgyűlés. Az egyesülés legfőbb szerve a taggyűlés. A legfőbb szerv ülésein valamennyi tag részt vehet, a szerv feladata a társaság alapvető, stratégiai döntéseinek meghozatala. Döntéseit- ha törvény vagy a társasági szerződés másként nem rendelkezik -a jelen lévő tagok szavazatainak egyszerű többségével hozza.

6.A gazdasági társaság vezető tisztségviselői

A társaság ügyvezetését a vezető tisztségviselői vagy a vezető tisztségviselőkből álló testület látja el. Feladata azon döntések meghozatala, melyek nem tartoznak a legfőbb szerv vagy más társasági szerv hatáskörébe. Közkereseti és betéti társaság ügyvezetését az üzletvezetésre jogosult tag vagy tagok, korlátolt felelősségű társaságnál egy vagy több ügyvezető, részvénytársaságnál az igazgatóság, egyesülésnél az igazgató, vagy az igazgatóság, mint testület látja el. Az ügyvezetést ellátó személyek a vezető tisztségviselők, akik- a Kkt. és a Bt. kivételével- csak természetes személyek lehetnek, feladatukat önállóan látják el.

Nem lehet gazdasági társaság vezető tisztségviselője az, akit bűncselekmény elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztés büntetésre ítélték, amíg a büntetett előlethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól nem mentesült. Akit jogerős bírói ítélettel a vezető tisztség gyakorlásától eltiltottak, e tilalom hatálya alatt nem lehet vezető tisztségviselő. Akit valamely más foglalkozástól jogerős bírói ítélettel eltiltottak, az ítélet hatálya alatt az abban megjelölt tevékenységet főtevékenységként folytató gazdasági társaságban nem lehet vezető tisztségviselő.

A gazdasági társaságnak megszüntetési eljárás során való törlését követő két évig nem lehet más gazdasági társaság vezető tisztségviselője az a személy, aki a törlést megelőző

naptári évben a gazdasági társaságnál vezető tisztségviselő volt.

Ha a társasági szerződés másként nem rendelkezik, akkor a vezető tisztségviselőt 5 évre megválasztottnak kell tekinteni, kivéve, ha a társaság ennél rövidebb időtartamra jön létre; a tisztség elfogadással keletkezik; a vezető tisztségviselő újraválasztható és bármikor indokolás nélkül visszahívható; a megválasztott vezető tisztségviselő írásban tájékoztatni köteles azokat a gazdasági társaságokat, amelyeknél már vezető tisztségviselő.

A munkáltatói jogokat a társaság munkavállalói felett - a társasági szerződés eltérő rendelkezése hiányában - a vezető tisztségviselő gyakorolja, valamint képviseli a társaságot.

7. Cégvezető

A társasági szerződés lehetővé teheti, hogy a vezető tisztségviselő munkáját egy vagy több cégvezető segítse. A cégvezető a társasággal munkaviszonyban lévő dolgozó, aki általános képviseleti joggal rendelkezik. A cégvezető konkrét kinevezése a legfőbb szerv hatáskörébe tartozik. A cégvezetőre alkalmazni kell a vezető tisztségviselő személyére irányadó szabályokat, de nem minősül vezető tisztségviselőnek, hanem a vezető tisztségviselők rendelkezései alapján irányítja a cég folyamatos működését.

8. Felügyelőbizottság

A tagok (részvényesek) a gazdasági társaság ügyvezetésének ellenőrzése céljából jogosultak társasági szerződésükben felügyelőbizottság létrehozását előírni.

Kötelező a felügyelőbizottság létrehozása:

a) a nyilvánosan működő részvénytársaság esetében, kivéve, ha a részvénytársaság az egységes irányítási rendszer szabályai szerint működik;

b) zártkörűen működő részvénytársaság esetében, ha azt a szavazati jogok legalább öt százalékával rendelkező alapítók, illetve tagok (részvényesek) kérik;

c) a társaság formájára és működésének módjára tekintet nélkül, ha azt törvény a köztulajdon védelme érdekében vagy a társaság által folytatott tevékenységre figyelemmel előírja;

d) ha e törvény a munkavállalókat megillető ellenőrzési jogok gyakorlása érdekében így rendelkezik.

9. Könyvvizsgáló

Kötelező könyvvizsgáló alkalmazása a gazdasági társaságnál, ha a számviteli törvény, a köztulajdon védelme érdekében törvény, vagy a társasági szerződés azt előírja, illetve a részvénytársaságnál.

10. Társasági határozatok bírósági felülvizsgálata

A társaság szervei által hozott határozatokat bármely tag megtámadhatja, és kérheti annak bírósági felülvizsgálatát akkor, ha a határozat a Gt., vagy más jogszabály rendelkezéseibe, illetve a társasági szerződésbe ütközik. A tagnak ez alapvető szervezeti joga, ezzel a joggal csak az nem élhet, aki a határozat meghozatalához szavazatával hozzájárult. A törvény ebben az esetben is biztosít neki perindítási jogot, ha a határozat meghozatala során tévedésben volt, megtévesztették, vagy jogellenesen fenyegették. Ezeket a körülményeket azonban neki kell bizonyítania. Alperesi pozícióban maga a társaság áll. A perindítás határideje határozatról való tudomásszerzéstől számított 30 nap. A bíróság a határozat jogszerűtlenségének megállapítása esetén, azt hatályon kívül helyezi, ellenkező esetben a keresetet elutasítja.

A tagsági jogviszony megszűnésének egyik esete, ha a tagot a bíróság a gazdasági társaság által indított perben a társaságból kizárja. Felperesi pozícióban tehát a gazdasági társaság áll, alperesi pozícióban pedig az a tag, akinek tagsági jogviszonya

megszüntetését kéri. Ennek lehetősége addig áll fenn, amíg a tagsági jogviszony is létezik.

11. Hitelezővédelem

Kötelező a gazdasági társaság átalakulása más gazdasági társasággá akkor, ha a társaság a számviteli törvény szerint készített beszámolójának adatai alapján egymást követő két teljes üzleti évben nem rendelkezik legalább a társasági formájára kötelezően előírt jegyzett tőkének megfelelő összegű saját tőkével és a társaság tagjai (részvényesei) a második beszámoló elfogadásától számított három hónapon belül nem gondoskodnak a szükséges tőke biztosításáról.

E kötelező átalakulás során olyan társasági formát kell választani, amely esetében a törvény a jegyzett tőke legkisebb összegét nem határozza meg, vagy az olyan mértékű, amellyel a gazdasági társaság rendelkezik.

Természetesen a gazdasági társaság ilyen esetben átalakulás helyett a jogutód nélküli megszűnést is választhatja.

12. Gazdasági társaság megszűnése

A gazdasági társaság a cégjegyzékből való törléssel szűnik meg.

A megszűnés két alapvető módja a jogutód nélküli és a jogutódlással történő megszűnés.

Jogutód nélkül szűnik meg a gazdasági társaság, ha

- a) a társasági szerződésben meghatározott időtartam eltelt, vagy más megszűnési feltétel megvalósult;
- b) a társaság legfőbb szerve elhatározza a társaság jogutód nélküli megszűnését;
- c) a társaság tagjainak száma egyre csökken, kivéve, ha e törvény másként rendelkezik;
- d) a cégbíróság a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról /továbbiakban Ctv./ szóló törvényben meghatározott okok miatt megszünteti;
- e) jogszabály így rendelkezik.

Amennyiben a tag felelőssége a társaság tartozásaiért annak fennállása alatt korlátlan és egyetemleges volt, helytállási kötelezettsége is így alakul a társaság megszűnése után, ha azonban korlátozott volt, csak a felosztott vagyon rá eső részének erejéig felel a tartozásokért.

Jogutód nélküli megszűnés esetén végelszámolásnak vagy felszámolásnak van helye.

Jogutóddal szűnik meg a társaság társasági formaváltás, egyesülés és szétválás (átalakulás) esetén.

Gazdasági társaságok egyesülése esetén két vagy több gazdasági társaságból egyetlen jogutód gazdasági társaság keletkezik. Az egyesülés történhet összeolvadással vagy beolvadással.

Gazdasági társaság szétválása esetén a gazdasági társaság - tagjai (részvényesei) és a társasági vagyon egy részének a részvételével - két vagy több gazdasági társaságra válik szét. A szétválás történhet különválással vagy kiválással.

Gazdasági társaság közhasznú társasággá is átalakulhat.

Az átalakulásnál - eltérő törvényi rendelkezés hiányában - a gazdasági társaság alapítási szabályait kell figyelembe venni, de ezen túl az átalakulás közös és az adott társasági formára vonatkozó speciális átalakulási normákat is szem előtt kell tartani.

Átalakulásra csak akkor van lehetőség, ha az átalakulni szándékozó gazdasági társaság tagjai (részvényesei) vagyoni hozzájárulásukat teljes egészében szolgáltatják. Nem alakulhat át az a társaság, mely végelszámolás illetve felszámolás alatt áll és az előtársasági létszakaszban sem határozható el az átalakulás.

Az átalakulás során létrejövő gazdasági társaság - fő szabályként - az átalakult gazdasági társaság általános jogutódja, ezért megilletik a jogelőd gazdasági társaság jogai és terhelik annak kötelezettségei.

Az átalakulás elhatározása, az átalakulási dokumentáció elfogadása a gazdasági társaság legfőbb szervének

hatáskörébe tartozik, amely erről legalább háromnegyedes szótöbbséggel, közkereseti és betéti társaság esetében pedig egyhangúlag dönt.

Átalakulással történő cégalapításnál szükséges az átalakulás cégbejegyzése. A kérelem benyújtásának határideje 60 nap, a jogelőd törlése illetve változásbejegyzés iránti kérelmet is elő kell terjeszteni.

13. Az egyes gazdasági társaságokra vonatkozó szabályok

A közkereseti társaság

A közkereseti társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy korlátlan és egyetemleges felelősségük mellett üzletszerű közös gazdasági tevékenységet folytatnak és az ehhez szükséges vagyoni hozzájárulást a társaság rendelkezésére bocsátják. A közkereseti társaság elnevezést - vagy annak „kkt.” rövidítést - a társaság cégnevében fel kell tüntetni. A kkt. és –a későbbiekben tárgyalt- betéti társaság, bt. jogi személyiség nélküli gazdasági társaság.

A társaság alapításához legalább két tag szükséges, azonban a társaság üzletszerű gazdasági tevékenységében nem kötelező részt venniük. Azonban a társaság bármely tagja a társasági szerződés vagy a többi taggal való megegyezés alapján személyesen közreműködhet a társaság tevékenységében és díjazás illetheti meg. Nem lehet a társaság tagja más kkt. illetve bt. és kiskorú személy. A közkereseti társaság minden tagja köteles vagyoni hozzájárulást teljesíteni, azonban a társaság működése alatt azt nem köteles sem növelni, sem pótolni, de nem is követelheti vissza.

A közkereseti társaság tagjai a társasági szerződésben szabadon rendezhetik a társaság nyereségéből való részesedés és a veszteség viselésének arányát, ennek egyetlen korlátja,

hogy érvényesen egyik tag sem zárható ki a nyereségszerzésből és a veszteségviselésből.

A közkereseti társaságnál a legfőbb döntéshozó szerv a tagok gyűlése, mely határoz minden olyan kérdésben, melyet törvény vagy a társasági szerződés a társaság legfőbb szervének hatáskörébe utal, illetve a tagok háromnegyedes szótöbbséggel meghozott határozattal bármely kérdés eldöntését e szerv hatáskörébe utalhatják. Minden tagnak azonos mértékű szavazata van.

Üzletvezetésre mindegyik tag jogosult időbeli korlátozás nélkül, tehát az üzletvezetési jogosultság főszabályként határozatlan időre szól.

Ha a társasági szerződés nem mindegyik, hanem csak egy vagy több tagot jogosít fel üzletvezetésre, akkor a többi tag üzletvezetésre nem jogosult.

Az üzletvezetés körébe tartozik mindazon kérdések eldöntése, amelyekről nem a tagok gyűlése jogosult határozni.

Főszabályként az üzletvezetésre jogosult tag önállóan járhat el, de a társasági szerződés együttes eljárást is előírhat.

Az üzletvezetésre jogosult tagok a társaság törvényes képviselői.

A társaság tartozásaiért elsősorban saját vagyonával felel. Ha a társaság vagyona a hitelezők követelésének kielégítésére nem elegendő, akkor közkereseti társaságnál a tagok saját vagyonukkal korlátlanul és egyetemlegesen felelnek a társaság kötelezettségeiért.

A közkereseti társaságban tagsági jogviszonyt létesítő új tag felelőssége azonos a korábbi tagok felelősségével a tagsági jogviszonyának létesítése előtt keletkezett kötelezettségekért. A társasági szerződésben azonban ettől eltérően rendelkezhetnek.

Megszűnik a tagsági jogviszony

- a) ha a tag a társasági szerződésben meghatározott vagyoni hozzájárulását felhívás ellenére nem teljesítette;
- b) a tagok közös megegyezésével;

- c) a tag kizárásával;
- d) rendes felmondással;
- e) azonnali hatályú felmondással;
- f) a társasági részesedés átruházásával a társaság tagjára vagy kívülálló személyre,
- g) a tag halálával vagy megszűnésével;
- h) ha annak fenntartása jogszabályba ütközik.

A közkereseti társaságtól megváló taggal a tagsági viszonya megszűnésének időpontjában fennálló állapot szerint kell elszámolni, kivéve, amikor társasági részesedés átruházása történt.

A meghalt tag örököse, illetve a megszűnt tag jogutódja a társaság tagjaival történt megegyezés alapján a társaságba tagként beléphet.

A közkereseti társaságtól megváló tag 5 éves jogvesztő határidőn belül a tagsági jogviszonya fennállásáig keletkezett tartozásokért ugyanúgy felel, mintha a tagsági jogviszonya fennállna.

Ha a közkereseti társaság tagjainak száma egy főre csökken, a közkereseti társaság nem szűnik meg, hanem 6 hónapos jogvesztő határidőn belül lehetőség van arra, hogy a társaságban új tag létesítsen tagsági jogviszonyt és azt ezen határidő alatt bejelentse a cégbíróságnál.

A társaság jogutód nélküli megszűnése esetén a tartozások kiegyenlítése után fennmaradó vagyont - a társasági szerződés eltérő rendelkezése hiányában - a vagyoni hozzájárulásuk arányában kell felosztani a társaság tagjai között.

Közkereseti társaság betéti társasággá vagy betéti társaság közkereseti társasággá a társasági szerződésének a módosításával alakulhat át.

A betéti társaság

A betéti társaság létesítésére irányuló társasági szerződéssel a társaság tagjai üzletszerű, közös gazdasági tevékenység folytatására vállalnak kötelezettséget oly módon, hogy legalább egy tag (beltag) felelőssége a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeikért korlátlan és a többi beltaggal egyetemleges, míg legalább egy másik tag (kültag) csak a társasági szerződésben vállalt vagyoni betétje szolgáltatására köteles, a társaság kötelezettségeiért azonban - a törvényben meghatározott kivétellel - nem felel.

A betéti társaság elnevezést - vagy annak „bt.” rövidítését - a társaság cégnevében fel kell tüntetni.

Amennyiben a törvény eltérően nem rendelkezik a betéti társaságra a közkereseti társaságra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

A kültag főszabályként a betéti társaság képviselőjére nem jogosult, ez alól az alábbi három eset kivételt képez:

1. ha a társasági szerződés a kültagot feljogosítja üzletvezetésre,
2. ha a betéti társaságnak csak kültagja maradt, akkor a kültagot üzletvezetésre és képviselőre jogosított tagnak kell tekinteni az új beltag vagy a közkereseti társasággá történő átalakulás cégbírósági bejelentéséig (legfeljebb 6 hónapos időtartamra), illetve e változás cégbírósági bejegyzéséig; valamint
3. ha a kültag részére a szervezeti képviselő vagy a tagok gyűlése meghatalmazást adott a betéti társaság képviselőjére.

Ha a társaságból valamennyi beltag vagy valamennyi kültag kiválik, a társaság az utolsó beltag vagy az utolsó kültag kiválásától számított hat hónapos jogvesztő határidő elteltével megszűnik, kivéve, ha a társaság e határidőn belül a társasági szerződése módosításával a betéti társasággént vagy közkereseti társasággént való működés törvényes feltételeit megteremti, és ezt a változást a cégbíróságnak bejelenti.

A korlátolt felelősségű társaság

A korlátolt felelősségű társaság (kft.) olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével (jegyzett tőkével) alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben csak törzsbetétenek szolgáltatására és a társasági szerződésben esetleg megállapított egyéb vagyoni hozzájárulás szolgáltatására terjed ki. A társaság kötelezettségeiért - törvényben meghatározott kivétellel - a tag nem felel. A korlátolt felelősségű társaság elnevezést - vagy annak „kft.” rövidítését - a társaság cégnevében fel kell tüntetni.

A korlátolt felelősségű társaság meghatározott mértékű törzstőkével (jegyzett tőkével) alakul. A Gt. kimondja, hogy kft. alapítása esetén a törzstőke összege nem lehet kevesebb 3 millió forintnál. A társaság törzstőkéjéhez az egyes tagok hozzájárulnak, az általuk teljesített pénzbeli, vagy nem pénzbeli hozzájárulást törzsbetétnek nevezik. A törzsbetétek együttes összege képezi a társaság törzstőkéjét. A tagnak a kötelezettsége a társaság irányában csak az általa vállalt vagyoni hozzájárulásnak a teljesítésére terjed ki, illetőleg a törvény lehetőséget ad arra, hogy a törzsbetét szolgáltatásán kívül a társasági szerződésben esetleg megállapított egyéb vagyoni hozzájárulást is szolgáltatasson. A tagok törzsbetétei különböző mértékűek lehetnek, az egyes törzsbetétek mértéke nem lehet kevesebb százezer forintnál.

A tag felelőssége korlátozott, ugyanakkor magának a társaságnak a felelőssége korlátlan a hitelezők irányában, a társaság saját vagyonával teljes mértékben felel.

A kft. társasági szerződésében a kötelező tartalmi elemeken túl meg kell határozni az egyes tagok törzsbetéteinek és a szavazati jog mértékét.

A társaság bejegyzésére csak azután kerülhet sor, ha a bejegyzési kérelem benyújtásáig minden egyes pénzbeli hozzájárulásnak legalább a felét a társaság számlájára befizették.

Ha a pénzbeli hozzájárulások teljes összegét a társaság alapításakor nem fizették be, a fennmaradó összegek befizetésének módját és esedékességét a társasági szerződésben kell meghatározni. A társaság cégbejegyzésétől számított egy éven belül valamennyi pénzbeli hozzájárulást be kell fizetni.

A nem pénzbeli vagyoni hozzájárulás (apport) teljesítése a társasági szerződés rendelkezéseinek megfelelően történik. Ily módon tehát lehetőség van arra, hogy nem pénzbeli hozzájárulást alapításkor még ne bocsássák rendelkezésre, azzal azonban, hogy a cégbejegyzéstől számított 3 éven belül a hozzájárulást teljesíteni kell, kivéve, ha az apport értéke alapításkor eléri a törzstőke felét. Ebben az esetben ugyanis a bejegyzési kérelem benyújtásáig az apportot teljes egészében a társaság rendelkezésére kell bocsátani.

A társaság tagjai kötelesek a vállalt pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulást teljesíteni, ellenkező esetben – felszólítást követően –tagsági jogviszonyuk megszűnik.

Mellékszolgáltatás

A törvény lehetővé teszi a korlátolt felelősségű társaság tagjai számára, hogy törzsbetétjük szolgáltatásán kívül (ami fő kötelezettségük) egyéb szolgáltatást is teljesítsenek a társaság számára. Ezen szolgáltatásokat a törvény mellékszolgáltatásnak nevezi, amiért díjazás köthető ki.

A társaság számára történő munkavégzés mellékszolgáltatásnak minősül, kivéve ha megbízáson vagy munkaviszonyon alapul.

Pótbefizetés

A társasági szerződés rendelkezése szerint lehetőség van arra, hogy a taggyűlés a veszteségek fedezésére pótbefizetési kötelezettséget írjon elő a tagok számára. A pótbefizetés legmagasabb összegéről, teljesítésének módjáról, gyakoriságáról, ütemezéséről, visszafizetéséről a társasági

szerződésben kell részletesen rendelkezni. A pótbefizetés a tagok törzsbetétjét nem növeli.

Üzletrész

A társaság bejegyzését követően a tagok jogait és a társaság vagyonából őket megillető hányadot az üzletrész testesíti meg. A társasági szerződés eltérő rendelkezése hiányában az üzletrész mértéke a tagok törzsbetétiéhez igazodik. Azonos mértékű üzletrészhez azonos tagsági jogok fűződnek, a társasági szerződés azonban egyes üzletrészeket a többiekétől eltérő tagsági jogokkal ruházhat fel.

Minden tagnak csak egy üzletrésze lehet. Ha a tag másik önálló üzletrészt szerez meg, eredeti üzletrésze az átvett üzletrésszel megnövekszik. Egy üzletrésznek azonban több tulajdonosa is lehet.

Az üzletrész a társaság tagjaira szabadon átruházható, továbbá a társasági szerződésben a tagok egymásnak elővásárlási jogot biztosíthatnak.

Kívülről történő üzletrész-átruházás esetében a tagot, a társaságot vagy a taggyűlés által kijelölt személyt elővásárlási jog illeti meg. A kívülről részére történő átruházás a társaság beleegyezéséhez köthető.

A tag halálával vagy megszűnésével üzletrésze átszáll a jogutódra. A társasági szerződés az átszállást kizárhatja, ebben az esetben azonban rendelkeznie kell az üzletrésznek a tagok vagy a társaság által történő megváltásáról.

Osztalék

A tag a társaság tárgyévi adózott eredményéből osztalékra jogosult az általa már teljesített vagyoni hozzájárulás arányában. Az eredményt a törzsbetétek arányában kell felosztani.

Amennyiben azt a társasági szerződés megengedi, a korlátolt felelősségű vállalkozás taggyűlése határozhat arról, hogy tagjainak év közben osztalékelőleget fizet. Az osztalékelőleg

fizetésének két feltétele van: egyrészt az, hogy annak fedezete a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 21. §-a szerint összeállított közbenső mérleg alapján rendelkezésre álljon, másrészt a tagoknak vállalniuk kell az osztalékelőleg visszafizetését, ha utóbb, a beszámoló adatai alapján kiderül, hogy arra nem lett volna lehetőség.

A taggyűlés

A társaság legfőbb szerve a taggyűlés, mely a tagok összességéből áll és évente legalább egyszer össze kell hívni. A Gt. felsorolja azokat a kérdéseket, melyek eldöntése a taggyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik.

Az eldöntendő kérdések különböző természetűek. Ide tartoznak

- a vagyoni természetű kérdések (számviteli törvény szerinti beszámoló jóváhagyása, döntés az osztalékról és az osztalékelőlegről, pótbefizetés elrendeléséről és visszatérítéséről);

- a társaság tagi összetételét érintő kérdések (elővásárlási jog gyakorlása a társaság által vagy erre jogosult személy kijelölése, illetve kívülálló személyre történő üzletrész-átruházáshoz a beleegyezés megadása, eredménytelen árverés esetén döntés az üzletrészről, üzletrész felosztása, bevonása, tag kizárása, tag kizárásának kezdeményezése);

- döntés személyi kérdésekben (ügyvezető, a felügyelőbizottság tagjainak, a könyvvizsgálónak megválasztása, visszahívása, díjazásának megállapítása);

- bizonyos, a gazdálkodás ellenőrzését érintő kérdésekben való döntés (meghatározott szerződések jóváhagyása, tagok vagy vezető tisztségviselőkkel szembeni követelések érvényesítése, gazdasági események megvizsgálásának elrendelése);

- döntés különböző szervezeti kérdésekben (elismert vállalatcsoport létrehozásának előkészítése, illetőleg

elhatározása, jogutód nélküli megszűnés, átalakulás elhatározása);

- a társasági szerződés tartalmát érintő kérdések (elsősorban a társasági szerződés módosítása, a törzstőke felemelése és leszállítása és ezzel összefüggésben tagsági jogokat vagy a tagok összetételét érintő kérdésekben való döntés);

- mindazok az ügyek, amelyeket a törvény vagy a társasági szerződés a taggyűlés kizárólagos hatáskörébe utal.

A taggyűlésen a tag nemcsak személyesen, hanem meghatalmazott útján is jelen lehet, meghatalmazottján keresztül is gyakorolhatja tagsági jogait.

A taggyűlést az ügyvezető hívja össze. Köteles összehívni, ha
a) a társaság saját tőkéje veszteség folytán a törzstőke felére csökkent, vagy

b) a társaságot fizetésektelenség fenyegeti, vagy fizetéseit megszüntette, illetve, ha vagyona tartozásait nem fedezi.

Az ügyvezető

A kft. törvényes képviselője az ügyvezető. Az ügyvezetőt a tagok választhatják maguk közül is, de kívülálló személyre is eshet a választás. Úgy is rendelkezhet a társasági szerződés, hogy valamennyi tag jogosult az ügyvezetésre. A vezető tisztségviselői megbízatás választással jön létre - az első ügyvezetőket a társasági szerződésben kell kijelölni - és a tisztség betöltéséhez annak elfogadására is szükség van.

Az ügyvezetők leglényegesebb feladata, hogy ellátják a társaság ügyvezetését és törvényes képviseletét, vagyis ők azok, akik mint törvényes képviselők a cég jegyzésére, azaz a cég írásbeli képviseletére jogosultak. Az ügyvezetők képviseleti joga kifelé, harmadik személyek irányában nem korlátozható.

Az ügyvezető a társaság tagjairól tagjegyzéket vezet. Köteles a tagjegyzéket és annak változásait a cégbíróságnak benyújtani.

Ha a társaság ügyvezetőinek száma a társasági szerződésben meghatározott létszám alá csökkent, az ügyvezető harminc napon belül köteles összehívni a taggyűlést.

Ha a társaságnak nem maradt ügyvezetője a taggyűlést bármelyik tag összehívhatja. Ha erre a változás bekövetkeztétől számított harminc napon belül nem került sor, vagy az nem lehetséges, akkor a taggyűlést bármelyik tag vagy hitelező kérelmére a cégbíróság hívja össze.

A törzstőke felemelése, leszállítása

A törzstőke felemelhető pénzbeli, illetve nem pénzbeli hozzájárulás szolgáltatásával, valamint a törzstőkén felüli vagyon terhére.

A törzstőke felemeléséről a taggyűlés jogosult dönteni a társasági szerződés módosítására vonatkozó szabályok betartásával, azzal, hogy a tőkeemeléshez - ha a társasági szerződés szigorúbb rendelkezést nem tartalmaz - egyszerű szótöbbséggel meghozott határozat elégséges.

A vagyoni hozzájárulással történő tőkeemelésre csak akkor kerülhet sor, ha valamennyi törzsbetétet teljes egészében szolgáltatták.

Az alapításra vonatkozó szabályok a törzstőke felemelése során is irányadóak.

A törzstőkén felüli vagyon terhére történő tőkeemelés egy taggyűlésen történik. Ezen tőkeemelési eset során a tagok vagyoni hozzájárulást nem szolgáltatnak, a társaság új vagyoni eszközökhöz nem jut, csak a már meglévő vagyona válik a törzstőke részévé, annak minden következményével együtt.

A törzstőke leszállítására sor kerülhet a társaság, vagyis a taggyűlés elhatározása alapján, ezen túlmenően a törvényben meghatározott esetekben a törzstőke leszállítása kötelező. Főszabályként a törzstőke nem szállítható le hárommillió forint alá és a tagok üzletrészt arányosan érinti.

Ha a társaság a törzstőke leszállítását határozza el az erről szóló taggyűlési határozatot az ügyvezető 30 napon belül köteles a cégbíróságnak megküldeni és intézkedni a Cégléletről történő közzététel felől. A közzétételnek 30 napos időközzel, két alkalommal kell megtörténnie. A hirdetmény részletesen tartalmazza a tőkeleszállításnak az okát, végrehajtásának módját. A közzétételnek az a jelentősége, hogy a közzétételt megelőzően keletkezett, de még le nem járt hitelezői igények tekintetében a hitelezők biztosítékot követelhetnek. A hitelezők igényeiket a hirdetmény második közzétételétől számított 30 napos jogvesztő határidőn belül terjeszthetik elő. A társaság a hirdetményen túlmenően az ismert hitelezőket közvetlenül is tájékoztatni köteles, ők szintén a második közzétételtől számított 30 napos jogvesztő határidőn belül élhetnek a biztosíték nyújtására vonatkozó igényükkel.

A társaság az igénybejelentésre meghatározott 30 napos határidő leteltét követő 8 napon belül köteles biztosítékot nyújtani, vagy a kérelem elutasításáról dönteni.

Amennyiben a társaság a biztosíték nyújtására vonatkozó igényt elutasította, vagy olyan biztosítékot ajánlott fel, amelyet a hitelező nem tartott kielégítőnek, a hitelező a határozat kézhezvételétől számított 8 napos, ugyancsak jogvesztő határidőn belül a cégbírósághoz fordulhat.

A társaság megszűnése

A társaság megszűnésének az elhatározásához a taggyűlés legalább háromnegyedes szótöbbséggel hozott határozatára van szükség.

Ha a társaság úgy döntött, hogy jogutód nélkül megszűnik, végelszámolási eljárást kell lefolytatnia. Ha a végelszámolási eljárás eredményeképpen a hitelezők kielégítése után a társaságnak még marad vagyona, abból először a pótbefizetéseket kell visszatéríteni, majd törzsbetétek arányában a maradék vagyont fel kell osztani a társaság tagjai között.

Ha a társaság tagjainak száma egy főre csökkent, a társaság nem szűnik meg, hanem egyszemélyes társaságként tovább működik. Amennyiben a társaság legkésőbb egy éven belül nem jelent be új tagot, akkor a korábbi társasági szerződését alapító okiratra kell módosítani.

Az egyszemélyes társaság

Korlátolt felelősségű társaság létrejöhet úgy is, hogy a társaságot egy tag alapítja, illetve a már működő társaság valamennyi üzletrészenek tulajdonát egy tag szerzi meg. Ezekben az esetekben egyszemélyes társaságról van szó.

Alapításához alapító okiratra van szükség és a cégbírósághoz történő bejelentés előtt a teljes pénzbeli hozzájárulást be kell fizetni, a nem pénzbeli hozzájárulást pedig a társaság rendelkezésére kell bocsátani.

A taggyűlés hatáskörébe tartozó kérdésekben a tag dönt. Amennyiben ő természetes személy az ügyvezetői feladatokat is elláthatja. Egyszemélyes társaság a saját üzletrészt nem szerezheti meg. Amennyiben a társaság új tagokkal egészül ki, kötelesek az alapító okiratot társasági szerződésre módosítani.

A részvénytársaság

Általános szabályok

A részvénytársaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott számú és névértékű részvényekből álló alaptőkével (jegyzett tőkével) alakul, és amelynél a tag (részvényes) kötelezettsége a részvénytársasággal szemben a részvény névértékének vagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki. A részvénytársaság kötelezettségeiért - törvényben meghatározott kivétellel - a részvényes nem felel.

A részvénytársaság zárt körben vagy nyilvánosan alapítható, működési formája lehet zártkörű vagy nyilvános.

A részvénytársaság elnevezést - a működési forma megjelölésével, illetve annak „zrt.” vagy „nyrt.” rövidítésével - a társaság cégnevében fel kell tüntetni.

Nyilvánosan működik az a részvénytársaság, amelynek részvényei az értékpapírokra vonatkozó külön törvényben meghatározott feltételek szerint részben vagy egészben nyilvánosan kerülnek forgalomba hozatalra. Nyilvánosan működik az a részvénytársaság is, amelynek részvényeit a nem nyilvános forgalomba hozatalt követően nyilvános értékesítésre ajánlották fel, illetve a szabályozott piacra bevezették.

Zártkörűen működik az a részvénytársaság, amelynek részvényei nem kerülnek nyilvános forgalomba hozatalra, továbbá az a részvénytársaság is, amelynek a nyilvános forgalomba hozott részvényeit nyilvános ajánlattétel útján már nem értékesítik, illetve azokat a szabályozott piacról kivezették.

A társaság alaptőkéje az összes részvény névértékéből áll.

A részvény

A részvény tagsági jogokat megtestesítő, névre szóló, névértékkel rendelkező forgalomképes értékpapír, mely törvényi eltérő rendelkezés hiányában szabadon átruházható.

A részvény létrehozható elektronikus úton – dematerializált részvény- és nyomdai úton is.

A részvény a névértékétől függő szavazati jogot testesít meg, kivéve ha törvény azt korlátozza vagy kizárja.

Részvényfajták:

a) a törzsrészvény,

b) az elsőbbségi részvény- más részvényfajttával szemben, a részvényesnek meghatározott előnyt biztosít, mely lehet osztalék, likvidációs hányadhoz fűződő, szavazati joggal összefüggő, vezető tisztségviselő vagy felügyelőbizottsági tag kijelölésére vonatkozó elsőbbség illetve elővásárlási jogot biztosító részvényosztály-

c) a dolgozói részvény-az alapszabály rendelkezéseinek megfelelően a részvénytársaságnál teljes és részmunkaidőben foglalkoztatott munkavállalók számára ingyenesen vagy kedvezményes áron kibocsátott részvény,

d) a kamatozó részvény- az alapszabály rendelkezéseinek megfelelően az alaptőke tíz százalékát meg nem haladó mértékben előre meghatározott mértékű kamatra jogosító részvény,

e) visszaváltható részvény- közgyűlés az alaptőke tíz százalékát meg nem haladó mértékben olyan részvény kibocsátásáról is határozhat, amely alapján a kibocsátandó részvényre a részvénytársaságot vételi jog vagy a részvényt eladási jog illeti meg, az alapszabályban meghatározott feltételek szerint. Kibocsátható olyan visszaváltható részvény is, amely mind a vételi, mind az eladási jogot megtestesíti.

A részvényutalvány és az ideiglenes részvény

A részvénytársaság alapításának illetve az alaptőke felemelésének cégbírószági bejegyzése előtt a már teljesített vagyoni hozzájárulásról a részvényes számára részvényutalvány állítható ki, mely másra át nem ruházható, névre szóló okirat és a részvénytársasággal szemben fennálló részvényesi jogokat és kötelezettségeket testesíti meg.

A cégbírószági bejegyzést követően az alaptőke illetve a részvények kibocsátási értékének a teljes befizetéséig terjedő időszakra a részvényes számára az általa teljesített vagyoni hozzájárulás összegéről ideiglenes részvényt kell kiállítani. Az ideiglenes részvény olyan értékpapír, mellyel a részvényes részvényesi jogait már gyakorolhatja.

A részvényes a részvénytársaságnak a cégjegyzékbe történő bejegyzése és az alaptőke, illetve - ha a részvények névértéke és kibocsátási értéke eltérő -, a részvények kibocsátási értékének teljes befizetése után igényelheti a neki járó nyomdai úton előállított részvény kiadását, illetve a dematerializált részvény értékpapírszámlán történő jóváírását.

A részvénykönyv

A részvénytársaság igazgatósága a részvényesek nevét és lakóhelyét, részvénytársaságonként a részvények, ideiglenes részvények darabszámát valamint a törvényben és az rt. alapszabályában meghatározott adatokat tartalmazó részvénykönyvet vezet. A részvényes jogait a társasággal szemben csak akkor gyakorolhatja illetve a részvény átruházása csak akkor hatályos a társasággal szemben, ha őt a részvénykönyvbe bejegyezték.

A zártkörű részvénytársaság alapítása

Zártkörű alapítás esetén az alapítók arra vállalnak kötelezettséget, hogy az rt. valamennyi részvényét átveszik. Az alapításról alapszabály rendelkezik. Alapításkor az alaptőke nem lehet kevesebb húszmillió forintnál.

A részvénytársaság cégbejegyzésére csak azután kerülhet sor, ha a bejegyzési kérelem benyújtásáig

- a) a pénzbeli hozzájárulás teljesítését vállaló alapítók az alapszabályban átvenni vállalt részvény névértékének, illetve kibocsátási értékének legalább huszonöt százalékát befizették,
- b) a nem pénzbeli hozzájárulást - kivéve, ha a nem pénzbeli szolgáltatás értéke az alaptőke huszonöt százalékát nem éri el - a részvénytársaság rendelkezésére bocsátották.

A részvényes köteles a részvény teljes névértékét illetve kibocsátási értékét a bejegyzéstől számított egy éven belül befizetni, a nem pénzbeli hozzájárulás fennmaradó részét pedig legkésőbb a bejegyzéstől számított ötödik év végéig kell rendelkezésre bocsátani.

A részvényes jogai és kötelezettségei

A részvényes jogosult tulajdonosi igazolást kérni a dematerializált részvényről, illetve letéti igazolást kérhet a nyomdai úton előállított és értékpapír-letét kezelőnél letétbe helyezett részvényről.

A részvényes jogosult a közgyűlésen részt venni, felvilágosítást kérni, észrevételt, indítványt tenni és szavazati jogot biztosító részvény esetén szavazni.

A részvényes képviselő útján is gyakorolhatja jogait.

A részvényes köteles a vagyoni és nem vagyoni hozzájárulást teljesíteni az rt. részére.

A részvényest a részvénytársaságnak a felosztható és a közgyűlés által felosztani rendelt eredményéből a részvényei névértékére jutó arányos hányad (osztalék) illeti meg. Osztalékra az a részvényes jogosult, aki az osztalékfizetésről döntő közgyűlés időpontjában a részvénykönyvben szerepel, kivéve, ha az alapszabály ettől eltérő időpontot határoz meg. Az alapszabály lehetőséget adhat arra, hogy a részvényest megillető osztalék nem pénzbeli vagyoni értékű juttatásként kerüljön teljesítésre. A részvényes az osztalékra csak a már teljesített vagyoni hozzájárulása arányában jogosult.

A részvénytársaság szervezete

A társaság legfőbb szerve a közgyűlés, mely a részvényesek összességéből áll. A közgyűlést évente legalább egyszer össze kell hívni, de tartható rendkívüli ülés is. Határozatképességhez a szavazati jogot biztosító részvények által megtestesített szavazatok több mint felét képviselő részvényes jelenléte szükséges. A Gt. felsorolja azokat a kérdéseket, melyek eldöntése a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik.

Az igazgatóság

Az igazgatóság a részvénytársaság ügyvezető szerve, amely legalább három, legfeljebb tizenegy természetes személy tagból áll. Elnökét maga választja tagjai közül. Az alapszabály úgy is rendelkezhet, hogy az igazgatóság elnökét közvetlenül a közgyűlés választja. Az alapszabály rendelkezésétől függően előfordulhat, hogy igazgatóság

választására nem kerül sor, ebben az esetben jogait egy vezető tisztségviselő gyakorolja.

Az igazgatóság feladata a társaság üzleti könyveinek szabályszerű vezetése, a számviteli törvény szerinti beszámoló előterjesztése, jelentéstételi kötelezettség terheli a felügyelőbizottság felé.

A részvénytársaság megszűnése

A részvénytársaság közgyűlése a szavazatok háromnegyedes szótöbbségével elhatározhatja a részvénytársaság megszűnését.

A részvénytársaság jogutód nélküli megszűnése esetében a tartozások kiegyenlítése után fennmaradó vagyont - törvény eltérő rendelkezése hiányában - a részvényesek között az általuk a részvényekre ténylegesen teljesített befizetések, illetve nem pénzbeli hozzájárulások alapján, részvényeik névértékének arányában kell felosztani.

Ha a végelszámolás megindításakor, illetve a felszámolás elrendelésekor a részvénytársaság alaptőkéje nem került teljes egészében befizetésre, a végelszámoló, illetve a felszámoló jogosult a még nem teljesített pénzbeli és nem pénzbeli szolgáltatásokra vonatkozó kötelezettséget azonnal esedékessé tenni és azok teljesítését a részvényesektől követelni, ha arra a részvénytársaság tartozásainak kiegyenlítése érdekében van szükség.

Az egyszemélyes részvénytársaság

Részvénytársaság úgy is alapítható, hogy valamennyi részvényét egy személy, az alapító részvényes veszi át, illetve a már működő társaság valamennyi részvényének tulajdonjogát egy részvényes szerzi meg. Az egyszemélyes részvénytársaság alaptőkéjét a cégbejegyzési kérelem benyújtásáig teljes egészében be kell fizetni. A közgyűlési hatáskörbe tartozó kérdésekben a részvényes dönt.

A nyilvánosan működő részvénytársaság

A törvényben meghatározott eltérésektől eltekintve a zártkörűen működő részvénytársaság szabályai irányadóak. A társaságnak csak dematerializált részvényei lehetnek. Nem bocsáthat ki vezető tisztségviselő vagy felügyelőbizottsági tag kijelölésére szóló és elővásárlási jogot biztosító részvényt.

A társaság alapítása

A társaság nyilvános eljárással, részvényjegyzés útján alapítható, mely a jegyzési ív aláírásával történik. A részvényjegyző köteles a jegyzési ív aláírásával egyidejűleg az általa jegyzett összeg legalább tíz százalékát befizetni az alapítók által megjelölt módon. Az alapítók az eredményes részvényjegyzés zárónapjától számított hatvan napon belül kötelesek megtartani az alakuló közgyűlést.

Az alakuló közgyűlés megnyitásáig a pénzübeli hozzájárulás szolgáltatását vállaló részvényjegyző köteles a jegyzés alkalmával fizetett összeget az általa jegyzett részvények névértékének, illetve kibocsátási értékének huszonöt százalékára kiegészíteni. Az alakuló közgyűlés fogadja el az alapszabályt.

A társaság szervezete

A társaság legfőbb szerve a közgyűlés. Az alapszabály rendelkezése értelmében igazgatóság és felügyelőbizottság helyett, egységes irányítási rendszert megvalósító igazgatótanács működhet, mely legalább öt és legfeljebb tizenegy tagból áll. Tagjai többségének független személynek kell lennie. Nyilvánosan működő részvénytársaságnál legalább háromtagú audit bizottságot kell létrehozni.

A kooperációs társaság:

Az egyesülés

Az egyesülés a tagok által gazdálkodásuk eredményességének előmozdítására és gazdasági tevékenységük összehangolására, valamint szakmai érdekeik képviseletére alapított jogi személyiséggel rendelkező kooperációs társaság. Az egyesülés saját nyereségre nem törekszik; vagyonát meghaladó tartozásaiért a tagok korlátlanul és egyetemlegesen felelnek.

Az egyesülés az összehangolási feladatok teljesítését segítő egyéb szolgáltatási és közös gazdálkodási tevékenységet (kiegészítő gazdálkodási tevékenységet) is végezhet.

Az „egyesülés” elnevezést a társaság cégnevében fel kell tüntetni.

Az egyesülés működésének költségeit a tagok viselik, és azok bocsátják rendelkezésre a kiegészítő gazdálkodási tevékenységhez szükséges vagyont is.

Az egyesülés tagjai mellékszolgáltatás teljesítésére is vállalhatnak kötelezettséget, ezért őket díjazás illetheti meg.

A tagok ellenszolgáltatás nélkül igénybe vehetik az egyesülés által nyújtott szolgáltatásokat, a más részére végzett gazdálkodási-szolgáltató tevékenység adózott eredményéből részesülnek.

Az egyesülés legfőbb szerve a taggyűlés.

Az egyesülés ügyvezetését és képviseletét - a taggyűlés határozatainak keretei között - az igazgató látja el, illetve a társasági szerződésben igazgatóságot is létre lehet hozni.

Az egyesülésbe bárki beléphet, aki teljesíti a társasági szerződésben foglalt feltételeket. A csatlakozás elfogadásáról a taggyűlés határoz.

Megszűnik a tagsági viszony

- a) ha a tag a társasági szerződésben meghatározott vagyoni hozzájárulást felhívás ellenére nem teljesítette,
- b) a tag kilépésével,
- c) a tag kizárásával,
- d) a tag halálával vagy jogutód nélküli megszűnésével,
- e) ha annak fenntartása jogszabályba ütközik,

f) a tagsági jog átruházásával.

III/II. Az egyéni vállalkozás

A gazdasági életben résztvevők csak jogszabályban meghatározott szervezeti formák keretében folytathatják tevékenységüket. A vállalkozás különböző szervezeti formáit (állami vállalat, szövetkezet, gazdasági társaság) törvények szabályozzák. A társasági törvény hatálya kiterjed a magánvállalkozások széles körére is, így a társas magánvállalkozásra, továbbá a korlátozott felelősséggel folytatott egyéni vállalkozásra, az ún. egyszemélyes korlátolt felelősségű társaságra.

Az 1990. évi V. törvény szabályozza a korlátlan felelősséggel folytatott egyéni vállalkozást.

1. Általános szabályok

Az egyéni vállalkozás a devizajogszabályok szerint belföldinek minősülő természetes személy vagy külföldinek minősülő külföldi állampolgár gazdasági tevékenysége. A jogszabály a gazdasági tevékenységet folytató természetes személyek tevékenységére alkalmazható, ezért meg kell, hogy vizsgáljuk mit értünk gazdasági tevékenység alatt. A gazdasági tevékenység az üzletszerűen - ellenérték fejében, nyereség- és vagyonszerzés céljából, rendszeresen - folytatott termelő vagy szolgáltató tevékenység.

Bizonyos esetekben külön jogszabály rendezi a speciális feladatokat ellátó egyéni vállalkozások tevékenységét. Ilyen pl. a szociális szolgáltató tevékenység ellátó, valamint a magán-állatorvosi tevékenység folytató egyéni vállalkozás. Az egyéni egészségügyi vállalkozásra az általános szabályokat az erre vonatkozó speciális jogszabályban foglalt eltérésekkel együtt kell alkalmazni.

Az egyéni vállalkozás alapítására minden belföldi természetes személy jogosult. Az alapításhoz a jogszabály csupán két feltételt ír elő (cselekvőképesség, állandó lakhely). Ezek

megléte esetén csak az nem vállalkozhat, a törvény tételesen felsorolva kizár az egyéni vállalkozás gyakorlásából. A devizajogszabályok szerint külföldinek minősülő külföldi állampolgár is létrehozhat egyéni vállalkozást, ha önálló vállalkozóként gazdasági célú letelepedésre külön törvény feljogosítja, feltéve, hogy cselekvőképes tartózkodási engedéllyel rendelkezik, és nincs kizárva az egyéni vállalkozás gyakorlásából.

Egyéni vállalkozás vállalkozói igazolvány birtokában gyakorolható. Ez alól az egyetlen kivétel a mezőgazdasági termelőtevékenység és az ahhoz kapcsolódó szolgáltatás.

A székhely szerinti települési (fővárosi kerületi) önkormányzatnál kell benyújtani - az erre rendszeresített egységes nyomtatvány kitöltésével - vállalkozói igazolvány iránti kérelmet. Ez a nyomtatvány a tulajdonképpeni igazolvány, amelyet az önkormányzat záradékkal lát el. A záradékolást követően a vállalkozó által kitöltött okirat igazolványként funkcionál.

Az önkormányzat jegyzője köteles mérlegelés nélkül a vállalkozásra jogosító igazolványt kiadni, ha a vállalkozó a törvényben meghatározott feltételeknek megfelel.

Az egyéni vállalkozó csak egy vállalkozói igazolványt kaphat, de ez az igazolvány több, akár egymástól jelentősen eltérő tevékenység gyakorlására, illetve több telephely, fióktelephely (üzlet, termelő-szolgáltató egység) fenntartására is jogosít.

A vállalkozói igazolványban az egyéni vállalkozó neve, leánykori neve, születési ideje, helye, állampolgársága, anyja neve, székhelye, telephelye (telephelyei, fióktelephelyei), tevékenységének megnevezése, illetve tevékenységi köre, továbbá adószáma és nyilvántartási száma szerepel. Az egyéni vállalkozónak a vállalkozói igazolványán szereplő nyilvántartási számot a vállalkozással összefüggő iratain fel kell tüntetnie.

A vállalkozói igazolványban feltüntetett adatok megváltozását a változástól számított 15 napon belül a körzetközponti jegyzőnek be kell jelenteni.

A vállalkozói igazolvány kiadása csak akkor tagadható meg, ha a kérelem teljesítése jogszabályba ütközik. Ilyen eset lehet például, ha az egyéni vállalkozó olyan tevékenységet kíván folytatni, amelyet jogszabály állami monopóliumként tart fenn vagy az alábbi kizáró okok esetén:

- akit gazdasági, vagyon elleni vagy a közélet tisztaságát sértő bűncselekmény miatt jogerősen, végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték, valamint akit egyéb szándékos bűncselekmény miatt egy évet meghaladó végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték addig, amíg nem mentesült a büntetőítélet hátrányos jogkövetkezményei alól;

- akit valamely foglalkozástól eltiltottak, az ítélet hatálya alatt az abban megjelölt tevékenységre;

- aki egyéb jogszabályban - törvényben, törvényerejű rendeletben vagy kormányrendeletben meghatározott, a tevékenységre előírt foglalkoztatási tilalom alá esik;

- aki gazdasági társaságnak korlátlanul felelős tagja;

- akinek a korábban kiadott vállalkozói igazolványát visszavonták, mert adó, illetve vám megfizetésére irányuló kötelezettségeit az illetékes hatóság felhívását megelőzően legalább 12 hónapig nem teljesítette, a tartozás kiegyenlítéséig, illetve a bejelentkezési, adóbevallási, nyilvántartási kötelezettségeinek az adóhatóság felhívása ellenére a felhívásban megjelölt határidőig sem tett eleget.

- akinek adó-, vám- vagy társadalombiztosítási tartozása van.

Azt, hogy az egyéni vállalkozó tevékenysége, működése megfelel a jogszabályokban, illetve az igazolványában foglaltaknak, a vállalkozó székhelye, telephelye szerint illetékes települési (fővárosi kerületi) önkormányzat jegyzője ellenőrzi.

2. Működési szabályok

A vállalkozói tevékenységet, az egyéni vállalkozói igazolvány birtokában lehet megkezdeni. Amennyiben pedig hatósági engedélyhez kötött tevékenységet kíván végezni a vállalkozó, azt csak annak birtokában kezdheti meg és folytathatja.

Megjegyzendő, hogy képesítéshez kötött tevékenységet az egyéni vállalkozó csak akkor folytathat, ha saját maga képesítési követelményeknek megfelel, vagy az alkalmazottai, illetve segítő családtagjai között van olyan személy, aki az előírt képesítéssel rendelkezik.

Az egyéni vállalkozó köteles személyesen közreműködni a tevékenység folytatásában, de foglalkoztathat alkalmazottat, bedolgozót, segítő családtagot és középfokú szakoktatási intézményi tanulót.

Az egyéni vállalkozó a tevékenységéből eredő kötelezettségeiért teljes vagyoniával, korlátlanul felel, éppen ezért természetes személy csak egy egyéni vállalkozást alapíthat és egyidejűleg nem lehet gazdasági társaságnak korlátlanul felelős tagja.

Az egyéni vállalkozó székhelyét, üzletét cégtáblával köteles megjelölni. A cégtáblán fel kell tüntetni az egyéni vállalkozó nevét, az üzlettől eltérő helyen levő székhelyét.

Az egyéni vállalkozó gazdasági tevékenysége során “az egyéni vállalkozó” megnevezést vagy annak “e. v.” rövidítését, míg egyéni cég esetén az “egyéni cég” megnevezést vagy annak “e. c.” rövidítését aláírása mellett köteles feltüntetni.

3. A vállalkozói tevékenység gyakorlásának megszűnése

Az egyéni vállalkozás megszüntethető, ha az egyéni vállalkozó igazolványát visszaadja, valamint ha az egyéni vállalkozó meghal, vagy cselekvőképességét elveszti, kivéve: ha vállalkozói tevékenységét özvegye vagy örököse; cselekvőképességének elvesztése esetén pedig az egyéni vállalkozó nevében és javára törvényes képviselője folytatja.

A körzetközponti jegyző visszavonja a vállalkozói igazolványt az alábbi esetekben:

1. olyan körülmény merül fel, ami az igazolvány kiadását kizárná;

2. a működéshez szükséges, törvényben vagy más jogszabályban előírt követelményeknek nem felel meg és a körzetközponti jegyző vagy az illetékes települési (fővárosi kerületi) önkormányzat jegyzője, illetőleg a külön jogszabályban megjelölt hatóság felszólítása ellenére e követelményeknek 30 napon, illetve - a külön jogszabályi felhatalmazás alapján - a hatóság által meghatározott határidőn belül nem tesz eleget, és a jogszabálysértés másképpen nem orvosolható;

3. az adó, illetve vám megfizetésére irányuló kötelezettségeit az illetékes hatóság felhívását megelőzően legalább 12 hónapig nem teljesítette, illetve a bejelentkezési, adóbevallási, nyilvántartási kötelezettségeinek az adóhatóság felhívása ellenére a felhívásban megjelölt határidőig sem tett eleget;

4. a vállalkozó a tevékenység gyakorlásához szükséges hatósági engedélyt a megadott határidőn belül nem mutatja be.

4. Az egyéni cég

Az egyéni vállalkozó - kérelmére - a cégjegyzékbe egyéni céggént bejegyezhető, amely a későbbiekben a gazdasági társaságokról szóló törvény rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával egyszemélyes korlátolt felelősségű társasággá vagy egyszemélyes részvénytársasággá alakulhat át.

IV. MUNKAJOGI ALAPISMERETEK

A munkaviszonyra vonatkozó alapvető szabályozást a többször módosított 1992. évi XXII. törvény, a Munka Törvénykönyve szabályozza. A törvény hatálya kiterjed minden olyan munkaviszonyra, amelynek alapján a munkát a Magyar Köztársaság területén végzik, illetve amikor a magyar munkáltató munkavállalója a munkát ideiglenes jelleggel külföldön végzi. Léteznek olyan elsődleges minősítő jegyek, melyek a munkaviszonyt egyértelműen meghatározzák és segítséget nyújtanak más – a vállalkozói és megbízási- jogviszonytól való megkülönböztetésben, ezek az alábbiak:

-a tevékenység jellege, munkakörönként történő feladat meghatározás, a feladat konkrétan, közvetlenül kerül meghatározásra, folyamatosan, ismétlődően jelentkezik, egyoldalúan kötelező a munkavállalóra a feladat ellátása

-személyes munkavégzési kötelezettség

-munkáltató foglalkoztatási kötelezettsége

-alá-fölrendeltségi viszony, munkáltató egyoldalúan utasíthatja a munkavállalót.

1. A jogok gyakorlásának és a kötelezettségek teljesítésének alapvető szabályai

A törvény kimondja, hogy a jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése során a munkáltató, az üzemi tanács, a szakszervezet és a munkavállaló a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeinek megfelelően, kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni. A jogelv alapján a munkaviszonyban álló felektől elvárható, hogy az egyik fél a jogával élve, a másik fél érdekeit is figyelembe véve úgy járjon el, hogy a másik félnek indokolatlanul hátrányt ne okozzon. Az elv érvényesülését feltételezi a felek részéről egymás tájékoztatása minden olyan tényről, körülményről, illetve ezek változásáról, amely a jogok gyakorlása és a

kötelezettségek teljesítése szempontjából jelentős. A munkavállaló a munkaviszony fennállása alatt nem tanúsíthat olyan magatartást, amely a munkáltató jogos gazdasági érdekeit veszélyeztetné. A törvény kimondja a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményét is, amely alapján egyik fél sem tanúsíthat olyan magatartást, amely a másik alapvető érdekeit sértené.

2. Az egyenlő bánásmód követelménye

A munkaviszonnyal kapcsolatban az egyenlő bánásmód követelményét biztosítani kell, azaz tilos a közvetett, valamint közvetlen hátrányos megkülönböztetés, a zaklatás, a megtorlás és a jogellenes elkülönítés. A munkaviszonnyal kapcsolatban különösen a munkához való hozzájutás, a nyilvános állás hirdetések, a munkára való felvétel, az alkalmazási feltételek, a munkabér megállapítása, a munkaviszony létesítése, megszűnése kapcsán kell érvényesülnie az egyenlő bánásmód követelményének. Az elv megsértését megfelelően orvosolni kell.

3. A jognyilatkozatok, az elévülés

A munkaviszonnyal kapcsolatos nyilatkozatokat alaki kötöttség nélkül lehet megtenni, kivéve ha a munkaviszonyra vonatkozó szabály eltérően rendelkezik. A munkavállaló kérésére az írásba foglalás kötelező.

A munkáltató köteles írásbeli intézkedését megindokolni, ha az ellen a munkavállaló jogorvoslattal élhet, ennek módjáról és határidejéről a munkavállalót ki kell oktatni.

A felek megállapodása megtámadható, ha a fél annak megkötésekor valamely lényeges tény vagy körülmény tekintetében tévedésben volt, feltéve, hogy tévedését a másik fél okozta vagy felismerhette, vagy mindketten ugyanabban a téves feltevésben voltak, továbbá, ha a felet jogellenes fenyegetéssel vették rá a jognyilatkozat megtételére. A megtámadás határideje 30 nap, melyet a fenti határidőn belül

kell a másik féllel írásban közölni. Semmis az a megállapodás, amely jogszabályba ütközik. A semmis és sikeres megtámadott megállapodás érvénytelen.

A munkaviszonnal kapcsolatos igény 3 év alatt évül el. A bűncselekménnyel okozott kárért való felelősség 5 év, de ha a büntethetőség elévülési ideje ennél hosszabb, ennek megfelelő az elévülési idő is.

Az elévülési idő az esedékessé válástól kezdődik. Amennyiben a jogosult menthető okból nem tudja igényét érvényesíteni, az akadály elhárultától számítva ezt még 6 hónapon belül megteheti. Az elévülést megszakítja:

- írásbeli felszólítás
- igény bíróság előtti érvényesítése
- megegyezéssel történő módosítás
- egyezségkötés
- kötelezett elismerése.

4.A munkaviszony alanyai

A munkaviszony olyan foglalkoztatási jogviszony, amely meghatározott tevékenység elvégzésére jön létre, a munkát biztosító munkaadó és a munkát ellátó munkavállaló között. Munkavállaló csak az lehet, aki tizenhatodik életévét betöltötte, kivéve a tizenötödik életévét betöltött tanuló az iskolai szünet alatt, törvényes képviselőjének hozzájárulásával. A korlátozottan cselekvőképes személy munkavállalásához hozzájárulásra nincs szükség. Munkáltató az lehet, aki jogképes. A munkáltató köteles közölni a munkavállalóval, hogy ki a munkáltatói jogkör gyakorlója.

Nemük, koruk, egészségi állapotuk alapján a munkavállalók bizonyos köre fokozott veszélynek van kitéve azonos munkakörülmények mellett is, ezért a törvény előírja, hogy nőt és fiatal munkavállalót nem szabad olyan munkára alkalmazni, mely testi alkatára, fejlettségére tekintettel rá hátrányos következménnyel járna.

5. A munkaviszony létesítése

A munkaviszony a törvény eltérő rendelkezése hiányában, munkaszerződéssel jön létre, melyet írásba kell foglalni. Akár az egynapos illetve bármilyen rövid időtartamra létrejövő munkaszerződést is írásba kell foglalni. Erről a munkáltató köteles gondoskodni. Az írásba foglalás elmulasztása miatti érvénytelenségre csak a munkavállaló hivatkozhat a munkába lépést követő 30 napon belül.

A munkaszerződés kötelező tartalmi elemei:

- a munkavállaló személyi alapbére, munkaköre
- a munkavégzés helye
- a felek neve illetve a munkaviszony szempontjából lényeges adatai.

A munkaviszony állandó illetve változó munkahelyen történő munkavégzésre jön létre.

A munkavállaló személyiségi jogainak védelme érdekében a törvény rögzíti, hogy a munkavállalótól csak olyan nyilatkozat kérhető, illetve olyan alkalmassági vizsgálat végezhető, ami a munkaviszony létesítése szempontjából lényeges tájékoztatást nyújthat /például büntetlen előélet, szakképzettség igazolása/ és személyiségi jogait nem sérti.

A munkaviszony kezdete a munkába lépés napja. A munkaviszony -eltérő rendelkezés hiányában- határozatlan időtartamra jön létre. A határozott időtartamú munkaviszony legfeljebb öt évre köthető. A határozott időtartamú jogviszony határozatlan időtartamúvá alakul, ha a munkavállaló az időtartam lejártát követően legalább egy munkanapot közvetlen vezetője tudtával tovább dolgozik.

A munkaszerződésben, a munkaviszony létesítésekor próbaidő is kiköthető, melynek a tartama 30 nap. A felek illetve kollektív szerződés ettől eltérő időtartamot is megállapíthat, 3 hónapnál azonban hosszabb nem lehet. Fennállása a munkaviszonyt bármelyik fél azonnali hatállyal, indokolás nélkül megszüntetheti.

6. A munkaszerződés módosítása

A munkáltató és a munkavállaló a szerződést csak közös megegyezéssel módosíthatja, itt a szerződés megkötésére vonatkozó szabályok az irányadók, próbaidő kikötésére azonban nem kerülhet sor. Nem minősül a munkaszerződés módosításának a munkavállaló átirányítása, azaz ha a munkavállaló a munkáltató egyoldalú utasítása alapján az eredeti munkaköre mellett vagy helyett ideiglenesen más munkakörbe tartozó feladatot lát el.

A törvény rögzíti a terhes nők védelme érdekében, hogy a terhesség megállapításától a gyermek 1 éves koráig a munkavállalót állapotának megfelelő munkakörbe kell ideiglenesen áthelyezni.

7. A munkaviszony megszűnése és megszüntetése

A törvény különbséget tesz a munkaviszony megszűnése és megszüntetése között.

Előbbi a felek külön akaratnyilatkozata nélkül, objektív körülmények beálltával valósul meg, míg utóbbi esetben valamelyik fél részéről történő kezdeményezést feltételez.

Megszűnik a munkaviszony:

- a munkavállaló halálával
- a munkáltató jogutód nélküli megszűnésével
- a határozott időre létesített munkaviszony annak lejártával
- ha a munkáltató személye azért változik meg, mert az alapító, vagy a munkáltató döntése alapján a munkáltató egésze vagy egy része a közalkalmazottak, vagy köztisztviselők jogállásáról szóló törvény hatálya alá tartozó munkáltató részére kerül átadásra.

A munkaviszony megszüntethető:

- a munkáltató és a munkavállaló közös megegyezésével
- rendes felmondással
- rendkívüli felmondással

- azonnali hatállyal a próbaidő alatt

A munkaviszony megszüntetésére vonatkozó nyilatkozatokat írásba kell foglalni. A határozott idejű munkaviszony csak közös megegyezéssel, rendkívüli felmondással és próbaidő kikötése esetén azonnali hatállyal szüntethető meg. Ettől eltérően is megszüntetheti a munkáltató a munkaviszonyt, azonban a munkavállalót egyévi átlagkeresete, illetve ha a határozott időből egy évnél kevesebb van hátra, az arra jutó átlagkeresete illeti meg.

A határozatlan idejű munkaviszonyt mindkét fél rendes felmondással megszüntetheti, a munkáltató köteles felmondását indokolni, mely csak a munkavállaló képességeivel, munkaviszonnyal kapcsolatos magatartásával, a munkáltató működésével összefüggő ok lehet. A felmondás okának világosan ki kell tűnnie és indokának valóságát, okszerűségét a munkáltatónak kell bizonyítania.

A törvény felsorol 5 olyan időtartamot, mely alatt a munkáltató nem szüntetheti meg a munkaviszonyt rendes felmondással /pl.: beteg gyermek ápolására táppénzes állományba helyezés/.

A felmondási idő 30 nap, az 1 évet azonban nem haladhatja meg. A munkáltató köteles a munkavállalót a felmondási idő legalább fele részében a munkavégzés alól felmenteni.

A munkavállalót végkielégítés illeti meg, ha a munkaviszonya a munkáltató rendes felmondása vagy jogutód nélküli megszűnése miatt szűnik meg, kivéve ha legkésőbb a munkaviszony megszűnésének időpontjában nyugdíjasnak minősül.

A munkáltató illetve a munkavállaló a munkaviszonyt rendkívüli felmondással megszüntetheti, ha a másik fél -a munkaviszonyból származó lényeges kötelezettségét szándékosan vagy súlyos gondatlansággal jelentős mértékben megszegi, vagy -egyébként olyan magatartást tanúsít, mely a munkaviszony

fenntartását lehetetlenné teszi.

A rendkívüli felmondás jogát az annak alapjául szolgáló okról való tudomásszerzéstől számított 15 napon belül, legfeljebb az ok bekövetkeztétől számított 1 éven belül, bűncselekmény elkövetése esetén a büntethetőség elévüléséig lehet gyakorolni.

A munkaviszony megszűntetésekor a munkavállalót a munkakör átadásával, a munkáltatót a szükséges igazolások kiadásával kapcsolatos kötelezettség terheli.

8. A munkavállaló kártérítési felelőssége

A munkavállaló a munkaviszonyából eredő kötelezettségének vétkes megszegésével okozott kárért kártérítési felelősséggel tartozik. A vétkesség megvalósulhat szándékos és gondatlan magatartással egyaránt.

A munkavállaló vétkességét, a kár bekövetkeztét, mértékét és az okozati összefüggést a munkáltatónak kell bizonyítania.

A munkavállaló korlátozott kártérítési felelőssége következtében a gondatlan károkozás esetén a kártérítés összege a munkavállaló egyhavi átlagkeresetének 50 %-át nem haladhatja meg.

Szándékos károkozás esetén a munkavállaló a teljes kárt köteles megtéríteni.

A munkavállaló vétkességére tekintet nélkül a teljes kárt köteles megtéríteni a visszaszolgáltatási vagy elszámolási kötelezettséggel átvett olyan dolgokban bekövetkezett kárért, melyeket állandóan őrzésben tart vagy kizárólagosan kezel, kivéve ha bizonyítja, hogy a kárt elháríthatatlan külső ok idézte elő, vagy a munkáltató a biztonságos őrzés feltételeit nem biztosította.

Amennyiben a munkavállaló leltárfelelősségi megállapodást kötött- mely írásbeli formához kötött-, vétkességre tekintet nélkül felel a leltárhiányért. A felelősség megállapításának a megállapodáson túl további feltétele a leltári készlet szabályszerű átadása és átvétele, valamint a leltárhiánynak a

teljes leltári készletet érintő, a leltározási rend szerint lebonyolított megállapítása. A leltárhianyért való felelősség mértéke attól függ, hogy hányan kezelték a leltári készletet. A felelősség megállapításának rendjét a munkáltató állapítja meg, a törvény csak néhány garanciális szabályt rögzít.

Amennyiben a kárt több munkavállaló együttesen okozta vétkességük arányában felelnek, amennyiben szándékos a károkozás egyetemleges kötelezésnek van helye.

A kártérítés célja a teljes reparáció. Nem kell megtéríteni a kár azon részét, mely a munkáltató közrehatása miatt következett be.

A munkáltató a munkavállalóval szemben igényét vagy a bíróság előtt érvényesítheti vagy a munkavállalót közvetlenül kötelezheti a kollektív szerződésben meghatározott összeghatárig, az ott meghatározott eljárási rendben.

9. A munkáltató kártérítési kötelezettsége

Főszabályként a munkáltató felelőssége objektív, azaz vétkességre tekintet nélkül fennáll a munkavállalóval szemben a munkaviszonyával összefüggésben okozott kárért. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt működési körén kívül eső elháríthatatlan ok, vagy kizárólag a károsult elháríthatatlan magatartása idézte elő.

A magánszemély munkáltató csak vétkessége esetén tartozik felelősséggel.

A munkáltató vétkességre tekintet nélküli felelőssége fennáll a munkavállaló munkahelyre bevitt dolgaiban bekövetkezett károk vonatkozásában is, azonban a munkáltató előírhatja a bevitt dolgok megőrzésben való elhelyezését, bejelentési kötelezettségét. Amennyiben e szabályokat a munkavállaló megszegi, a munkáltató felelőssége csak szándékos károkozás esetén áll fenn.

A munkáltató kártérítési kötelezettsége teljes körű, azaz mind a vagyoni, mind a nem vagyoni kárt köteles megtéríteni. Kártérítésként járadék is megállapítható.

A vagyoni kár összegének megállapításakor a munkavállalónak a munkaviszonya alapján járó, de a kár miatt elmaradt juttatásait, valamint dologi kárát a kártérítés megállapításakor fogyasztói árak alapján kell megállapítani. A munkáltató köteles megtéríteni a munkavállaló közeli hozzátartozójának a károkozással felmerült kárát is. A munkáltatót teljes kártérítési kötelezettség terheli, de az Mt.-ben meghatározott költségeket a kártérítés összegéből le kell vonni.

10. A vezető állású munkavállalókra vonatkozó eltérő rendelkezések

Vezető állású munkavállaló a munkáltató vezetője és helyettese. A tulajdonos, illetve a tulajdonosi jogokat gyakorló szerv vezetőnek minősítheti a munkáltató szempontjából meghatározó jelentőségű feladatot ellátó személyeket is.

A Munka tv. vezető állású munkavállalókra vonatkozó szabályainak alkalmazása során nem hagyhatók figyelmen kívül a gazdasági társaságokról szóló törvénynek (Gt.) a vezető tisztségviselőkre irányadó rendelkezései sem.

A vezető öt évet meghaladóan is létesíthet határozott idejű munkaviszonyt. A munkáltató rendkívüli felmondása esetén az objektív határidő vezető esetében három év.

A vezetőkre a kollektív szerződés hatálya nem terjed ki. A vezető további munkaviszonyt nem létesíthet, valamint gazdasági és versenytilalmi rendelkezések kötik, melyek egyrészt korlátozzák a vezető tulajdonszerzését más gazdasági társaságban, másrészt tiltják bizonyos ügyletek megkötését, harmadrészt bejelentési kötelezettséget írnak elő, ha közeli hozzátartozója folytat olyan tevékenységet, amely veszélyezteti saját munkáltatójának gazdasági érdekeit.

A vezető a munkaidő beosztását, szabadság igénybevételét maga állapítja meg, rendkívüli időben történő munkavégzésért ellenérték nem illeti meg.

A vezető kártérítési felelőssége eltérő attól függően, hogy a kár vezetői tevékenységének keretében, vagy azon kívül álló ok miatt történt.

A vezető, ha vezetői tevékenységének keretében (pl. irányítási, szervezési hibák miatt, vagy megrendelések hiánya miatt) kárt okoz, azért nem a Munka tv., hanem a polgári jog szabályai szerint felel.

Ha a kár okozása nem a vezetői funkció, illetve az összeférhetetlenségi tilalom megszegésével kapcsolatban keletkezett, akkor a Munka tv-nek a munkavállaló kártérítésére irányadó általános szabályai szerint kell eljárni, a kártérítés mértéke azonban gondatlan károkozás esetén a vezető 12 havi átlagkeresetéig terjedhet.

11. A munkaügyi jogvita

A munkavállaló és a munkáltató a munkaviszonyból származó igényének érvényesítésére, valamint a szakszervezet és az üzemi tanács a Munka tv-ből, a kollektív szerződésből, valamint az üzemi megállapodásból eredő igény érvényesítése érdekében munkaügyi jogvitát kezdeményezhet.

A munkaügyi jogvitában első fokon a munkáltató székhelye, illetve a munkáltató azon telephelye szerinti munkaügyi bíróság az illetékes, ahol a munkavállaló a munkaszerződése alapján a munkát végzi, vagy végezte. Másodfokon a munkaügyi bíróság székhelye szerint illetékes megyei (fővárosi) bíróság jár el.

Munkaügyi pernek minősül: a munkaviszonyból, a közalkalmazotti, a közszolgálati jogviszonyból, a szolgálati jogviszonyból, a szövetkezeti tag munkaviszony jellegű jogviszonyából, a bedolgozói jogviszonyból származó perek, továbbá a tanulószerveződés alapján a tanuló és a foglalkoztató közötti jogviszonyból származó vita. Idetartozik még a munkaszerződés megkötését megelőző tárgyalásra alapított igény (függetlenül attól, hogy a munkaszerződés létrejött-e

vagy sem), a munkaviszony megszüntetését követően a munkaviszonyból eredő igény, a kollektív szerződés fennállásával kapcsolatos viták, a kollektív szerződésre alapított jogok és igények érvényesítése, a sztrájkjal kapcsolatos jogellenes magatartásra alapított igények.

A felek a munkaügyi jogvitában békéltetőt vehetnek igénybe, amennyiben a békéltetés eredménytelen, ennek megállapítását követően három éves elévülési időn belül lehet bírósághoz fordulni. Az Mt.-ben meghatározott esetekben az intézkedés közlésétől számított 30 napon belül lehet a keresetlevelet előterjeszteni.

A keresetlevél alapján a munkaügyi bíróságnak a tárgyalást legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz történő megérkezésétől számított 15 napon belül kell kitűzni, de például a megszüntetett munkaviszony helyreállítására irányuló perben a bíróságnak soron kívül kell eljárnia. Az eljárás a bíróság előtti egyeztetéssel kezdődik, és ha ez eredménytelen, akkor kerül sor azonnal a tárgyalásra.

A munkaviszonyból származó perekben az érintetteket tárgyi költségmentesség illeti meg.